

„Kaimiņu sardze” Ārvalstu prakses izpēte

Andis Kudors

Rīga, 2014

Dotais pētījums ir tapis projekta „Nevalstisko organizāciju kapacitātes stiprināšana „Kaimiņu drošības programmas” projektu ieviešanai” (Līguma identif. numurs 1DP/1.5.2.2.2/12/APIA/SIF/040/133) ietvaros.

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Pētījums ir veikts ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu. Par pētījuma „Kaimiņu sardze. Ārvalstu prakses izpēte” saturu atbild pētījuma autors.

Satura rādītājs

Ievads.....	4.
1. „Kaimiņu sardzes” īstenošanas pamatprincipi.....	6.
1.1. „Kaimiņu sardze” teorētiku darbos.....	6.
1.2. Divi pamatvirzieni „kaimiņu sardzes” veidošanā.....	8.
1.3. Ieteikumi „kaimiņu sardzes” projektu uzsākšanai.....	9.
2. Valstu pieredze.....	12.
2.1. Amerikas Savienotās Valstis.....	12.
2.1.1. Nacionālā Noziedzības prevencijas padome (the National Crime Prevention Council).....	12.
2.1.2. USAonWatch.....	16.
2.1.3. Nacionālais Kaimiņu sardzes institūts (<i>National Neighborhood Watch Institute</i>).....	17.
2.1.4. „Kaimiņu sardzes” darbības piemērs Losandželosā.....	17.
2.2. Austrālija un Jaunzēlande.....	21.
2.2.1. „Austrālāzijas Kaimiņu sardze” (<i>Neighbourhood Watch Australasia</i>).....	21.
2.2.2. Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija.....	23.
2.3. Austrija.....	27.
2.4. Igaunija.....	29.
2.5. Lielbritānija.....	36.
3. „Kaimiņu sardzes” ārvalstu prakses piemērošana Latvijā.....	39.
Secinājumi.....	41.
Par pētījuma autoru.....	45.
Pielikums	46.

Ievads

Daudzus gadsimtus domātāji un filozofi ir lauzījuši galvas par to, kāpēc pastāv ļaunums un kā to novērst. Britu domātājs Edmunds Bērks ir norādījis, ka ļaunumu pilnībā iznīcināt nevar, bet to var ierobežot, un tas ir viens no valsts pastāvēšanas uzdevumiem.

Vai valstu institūcijas tiek galā ar šī uzdevuma izpildi? Atbildes būs atšķirīgas katras konkrētas valsts gadījumā. Lai valsts tiesību sargājošās institūcijas tiktu galā ar šo grūto uzdevumu, cita starpā ir vajadzīga iedzīvotāju uzticēšanās likuma sargiem. Ir nepieciešama arī policistu ieinteresētība novērst un atklāt noziegumus un komunicēt ar sabiedrību, un svarīgākais – komunicēt ar iedzīvotājiem savas atbildības teritorijā. Dotais pētījums vairāk uzmanības pievērš pašu iedzīvotāju iespējām piedalīties ļaunuma ierobežošanā – noziedzības novēršanā, rūpējoties vispirms par savu un tad arī citu cilvēku un mājokļu drošību.

„Kaimiņu sardzes” jeb „kaimiņu patruļas” programma ir plaši pazīstama tādās valstīs kā ASV un Austrālija, bet par to zina tikai nedaudz cilvēku Latvijā. Ir uzsākti pirmie projekti, kurus vada biedrība „Kaimiņu drošība”, ir bijuši arī citi mēģinājumi, tai skaitā sadarbojoties ar privātajām apsardzes firmām. Tomēr Latvija vēl nav tikusi līdz „kaimiņu sardzes” plašākai ieviešanai visā valstī. Pirms tas notiek, ir vērts ieskatīties citu valstu pieredzē, kas jau vairākas desmitgades veiksmīgi samazina noziegumu skaitu un uzlabo cilvēku dzīves kvalitāti.

Latvijā līdz šim ir trūcis pētījumu noziedzības novēršanas un profilakses jomā. Ar Eiropas Kopienas programmas „Noziedzības profilakse un apkarošana” finansiālu atbalstu LR IeM Informācijas centrs ir īstenojis vairākus projektus (piemēram, „Ģeogrāfiski - analītiskās informācijas sistēmas izstrāde nelikumīgās narkotiku aprites ierobežošanai” u.c.), tomēr tie nesniedz analīzi par noteiktu rajonu sociālās situācijas ietekmi uz noziedzību, kā arī nepiedāvā ceļus situācijas uzlabošanai.¹ Ir vēl citi pētījumi un analītiski raksti, tomēr pētījumu par „kaimiņu sardzi” nav un dotā tematika medijos ir apskatīta ļoti maz.

Dotā pētījuma mērķis ir izpētīt vairāku valstu pieredzi „kaimiņu sardzes” programmu uzsākšanā un īstenošanā. Lai šo mērķi sasniegtu, tika apskatīti ASV, Austrālijas, Austrijas, Igaunijas, Jaunzēlandes un Lielbritānijas piemēri. Tika pielietota gadījumu izpētes metode, kur katrā izpētes gadījumā tika apskatīti sekojošie jautājumi: „kaimiņu sardzes” aktivitāšu īsa vēsture valstī N; vadošās organizācijas struktūra, darbības ģeogrāfija; darbības mērķi un aktivitātes; sadarbības partneri (valsts un privātās institūcijas); finansējums. Secinājumu sadaļā, atbilstoši šīm jomām, tika izdarīta salīdzinošā analīze, kas ļauj labāk izprast vadošās tendences, labākos prakses piemērus un domāt par to piemērotību Latvijas situācijai. Pirms secinājumiem ir sadaļa, kas veltīta īsam ieskatam Latvijas noziedzības tendencēs un sociālajās problēmās. Minētā sadaļa arī apskata

---

¹ LR IeM Informācijas centrs; pieejams: <http://www.ic.iem.gov.lv/?q=lv/node/438>, aplūkots 11.10.2013.

noziedzības novēršanas jautājumus Latvijas likumdošanā, kā arī izvirza rekomndācijas „kaimiņu sardzes” programmas uzsākšanai Latvijā.

Lielākā uzmanība dotajā pētījumā ir pievērsta ASV un Igaunijas piemēriem. ASV tika izvēlēta, jo tā ir bijusi „kaimiņu sardzes” kustības aizsācēja un ieguvusi lielu pieredzi minētajā jomā. ASV piemērs ir zīmīgs ar lielo skaitu organizāciju, kas nodarbojas ar „kaimiņu sardzes” jautājumiem. Igaunija savukārt tika izvēlēta kā Latvijai politiskajā, ekonomiskajā un sociālajā ziņā līdzīga valsts. Minētais apstāklis ļauj labāk izprast, kāds „kaimiņu sardzes” īstenošanas modelis ir atbilstošākais Latvijai.

Pētījumā tika izmatoti gan teorētiku darbi, gan „kaimiņu sardzes” organizāciju publikācijas un informācija mājaslapās. Pētījumā ir izmantoti arī dati no intervijām, ko pētījuma autoram sniedza Igaunijas un Lielbritānijas organizāciju pārstāvji. Dotais pētījums ir paredzēts plašam interesentu lokam, - tiem, kuri domā par iesaisti „kaimiņu sardzes” projektos, kā arī tiem, kuri ir atbildīgi par noziedzības rādītāju mazināšanu Latvijā.

„Kaimiņu sardzes” īstenošanas pamatprincipi

„Kaimiņu sardze”, kā metodiska iedzīvotāju un policijas sadarbības programma noziegumu profilaksei tika uzsākta ASV ar Nacionālās Šerifu asociācijas atbalstu 1972. gadā. Mūsdienās „Kaimiņu sardzes” jeb „Kaimiņu patruļas” programma (*Neighborhood Watch Program*) tiek īstenota ap 20 000 vietās ASV.² Sekojot ASV piemēram, „kaimiņu sardzes” programmas ir īstenotas arī daudzās citās valstīs: Lielbritānijā, Austrālijā, Jaunzēlandē, Lielbritānijā, Skandināvijas valstīs, Igaunijā u.c.

„Kaimiņu sardzes” programma (turpmāk – KSP) ir sadarbības metode un pasākumu komplekss, kas ļauj attīstīt ciešas saites starp kaimiņos dzīvojošiem cilvēkiem, pašvaldības policiju, Valsts policiju, vietējo pašpārvaldi (un pēc iedzīvotāju izvēles arī ar privātajām apsardzes firmām).³ „Kaimiņu sardzes programmas” mērķis ir palīdzības sniegšana cilvēkiem personiskās drošības jautājumos, īpašuma aizsardzības un dzīves vides uzlabošanai. Tā kā policija nespēj novērst visus noziedzīgos nodarījumus, tad ir nepieciešama iedzīvotāju sadarbība un pašorganizēšanās, kas ir īstenojama ar „kaimiņu sardzes” programmas palīdzību. Tas nenozīmē iedzīvotāju tiešu iesaisti pārkāpēju notveršanā, bet gan aktīvu sadarbību ar policiju un profilakses pasākumu veikšanu. Viens no profilakses pasākumiem ir nestrādājošo iedzīvotāju (pensionāru, invalīdu, mājsaimnieču u.c.) iesaiste teritorijas (pagalmi, kāpņu telpas u.c.) novērošanā.

Cits profilakses pasākums ir, sadarbojoties ar apsaimniekotājiem, durvju un logu remonts, atslēgu un papildus apgaismojuma, signalizācijas uzstādīšana nepieciešamajās vietās, kā arī informatīvu norāžu izvietošana uz KSP iesaistītajiem daudzdzīvokļu un privātajiem namiem. ASV un citu valstu pieredze norāda, ka šādas norādes mazina pārkāpēju vēlmi veikt noziedzīgus nodarījumus dotajos īpašumos. Pētījumi liecina, ka rajonos, kur tiek īstenota minētā programma, noziedzības apjomi krītas par 40%.⁴

KSP var tikt ieviesta pēc iedzīvotāju un NVO pašiniciatīvas, sadarbojoties ar policiju un/vai apsardzes firmām. Otrajā gadījumā iedzīvotājiem ir jāveic arī finansiālais ieguldījums apsardzes pakalpojumu segšanai, ko apsardzes uzņēmumi sniedz par pazeminātu maksu, jo iedzīvotāji paši iesaistās noziegumu un kārtības traucējumu profilaksē.

„Kaimiņu sardze” teorētisku darbos

Kaimiņu sadarbības noziegumu profilaksei teorētiskās saknes pamatojas „Čikāgas skolas” (*Chicago School*) socioloģijas un kriminoloģijas pētījumos, kas tika

---

² About USAonWatch, pieejams <http://www.usaonwatch.org/about/default.aspx?>, aplūkots 15.10.2013.

³ Turpat.

⁴ Turpat.

īstenoti ASV Čikāgas Universitātes Socioloģijas nodaļā. „Čikāgas skolas” pētījumi fokusējās uz saikni starp pilsētu rajonu sociālo vidi un noziedzību. ASV „kaimiņu sardzes” organizācija *USAonWatch*, atsaucoties uz „Čikāgas skolas” zinātnieku pētījumiem, norāda, ka visaugstākie noziedzības rādītāji ir "sociāli dezorganizētos rajonos".⁵

Kā norāda P.Stegenga (*Priscilla Stegenga*), „kaimiņu sardze” ir noziedzības profilakses programma, kas liek uzsvāru uz izglītošanu un veselo saprātu.⁶ „Kaimiņu sardze” māca pilsoņus, kā reaģēt uz aizdomīgā aktivitātēm. Papildus minētajam, tā dod iespēju iedzīvotājiem padarīt savu apvidu drošāku un uzlabot dzīves kvalitāti. „Kaimiņu sardzes” grupas parasti fokusējas uz apkārtnes novērošanu, tādējādi veicinot noziedzības profilaksi un sociālo mijiedarbību.⁷ Šāda mijiedarbība var tikt uzskatīta arī par sociālo kapitālu, kā to apraksta Roeberts Patnams (*Robert Putnam*) savā darbā „Boulings vienatnē. ASV sabiedrības sabrukums un atdzimšana”.⁸

Iedzīvotājiem savā starpā komunicējot „kaimiņu sardzes” programmu ietvarā, tiek mazinātas tādas sociāla problēmas kā vientulība, veco ļaužu (senioru) atstumtība. Arī cilvēki ar īpašām vajadzībām var iesaistīties noteiktās „kaimiņu sardzes” aktivitātēs, piemēram pagalmu novērošanā, kur dabiska ziņkāre var kalpot drošības vairošanai. Tādējādi arī paši seniori un personas ar īpašām vajadzībām var justies pilntiesīgi sabiedrības locekļi, kas spēj ne tikai ņemt, bet arī dot. Iesaiste „kaimiņu sardzes” projektos veicina aktīvas pilsoniskas nostājas veidošanos, kas paredz ne tikai patreizējo varas institūciju, tai skaitā policijas, kritiku, bet arī aktīvu līdzdalību problēmu risināšanā.

Lielākoties „kaimiņu sardzes” grupas ir organizētas daudzdzīvokļu namu kvartāla vai privātmāju rajona ietvaros. Darbs sākas ar komunikāciju kanālu izveidi starp „kaimiņu sardzes” brīvprātīgajiem un vietējo policiju. Šādu programmu centrā vienmēr ir brīvprātīgie, kuri ir gatavi ziedot savu laiku un līdzekļus programmas projektiem, jo daudzos gadījumos „kaimiņu sardze” tiek īstenota bez speciāla budžeta.

Džeimsa Garofalo (*James Garofalo*) un Maurīnas Makleodas (*Maureen McLeod*) pētījums parāda, ka lielākā daļa „kaimiņu sardzes” īstenotāju darbojas apvidos, kur ir sevišķi daudz privātmāju, bet ir maz komerciālu ēku un maz iedzīvotāju, kuri dotajā apvidū dzīvotu ilgāk par pieciem gadiem.⁹ Minētajā pētījumā ir secināts, ka lielākā daļa „kaimiņu sardzes” projektos tiek izmantotas zīmes ar uzrakstiem, ka dotajā apvidū tiek īstenota „kaimiņu sardze”. Šādi paziņojumi samazina noziedznieku vēlmi izdarīt noziedzīgas darbības apsargātajos rajonos.¹⁰

---

⁵ About Neighborhood Watch, pieejams

<http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

⁶ Priscilla Stegenga, *Classic Crime Prevention: Neighborhood Watch. Sheriff*, Volume:52 Issue:5, September-October 2000, pp. 10 – 12.

⁷ About Neighborhood Watch, pieejams <http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

⁸ Robert D. Putnam, *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, NY: Simon & Shuster Paperbacks, 2000, p.307.

⁹ James Garofalo, Maureen McLeod, The Structure and Operations of Neighborhood Watch Programs in the United States, *Crime & Delinquency* July 1989 vol. 35 no. 3, pp. 326-344.

¹⁰ Turpat.

Visas „kaimiņu sardzes” grupas vieno pārliecība, ka apvienojot kopienas locekļus, lai kontrolētu savu dzīves apvidu, tiek paaugstināta dzīves kvalitāte un samazināti noziedzības statistikas rādītāji. Ja tradicionālie sabiedriskās kontroles mehānismi nedarbojas efektīvi, tad sabiedrībai ir jāatrod adekvāti risinājumi, lai stiprinātu neformālo sabiedrisko kontroli un atjaunotu „kaimiņu sajūtu”.¹¹ „Kaimiņu sardzes” efektivitāte ir saistīta ar to, ka tās mērķis ir nevis potenciālo noziedznieku domāšanas vai motivācijas izmaiņas, bet gan vienkārši noziedzīgu darbību īstenošanas iespēju samazināšana.

Divi pamatvirzieni „kaimiņu sardzes” veidošanā

Organizācija *USAonWatch* norāda, ka 1981.gadā ASV statistika rādīja, ka 12% iedzīvotāju ir bijuši iesaistīti kādā no ar „kaimiņu sardzi” saistītiem projektiem.¹² 1988.gadā minētais rādītājs jau bija sasniedzis no 7 līdz 20%, atkarībā no ASV daļas.¹³ 1986.gada dati liecināja, ka 38% no mājsaimniecībām bija iesaistījušies „kaimiņu sardzes” aktivitātēs. „Kaimiņu sardze” visbiežāk tiek ieviestas pilsētu teritorijās nekā piepilsētās un laukos, bet tomēr, piepilsētu un lauku iedzīvotāji ir izrādījuši gatavību šādās programmās piedalīties, ja tās tiktu īstenotas.¹⁴

No pētnieku darbiem izriet, ka „kaimiņu sardzes” programmu dažādība ir saistīta ar katra konkrētā projekta pielāgošanu noteiktai vietai un tās specifiskajām problēmām.¹⁵ Pārsvarā „kaimiņu sardze” īstenošanai tiek izmantotas divas galvenās pieejas noziedzības mazināšanai, tās ir „iespēju mazināšana” un „sociālās problēmu risināšana”. Ja „iespēju samazināšana” pieeja fokusējas uz noziedzības samazināšanu un „kaimiņu sajūtas” vairošanu ar apvidus novērošanas palīdzību, tad „sociālo problēmu” pieeja pievērš uzmanību sociālajām negācijām, kas var vairozēt noziedzību noteiktā apvidū.¹⁶ Lai šādas sociālās problēmas novērstu, tiek pievērsta uzmanība jaunatnei, izveidojot atlētiskas ierīces pagalmos, organizējot pret-narkotiku programmas, dažādas apmācību programmas u.c. Šādu programmu galvenais mērķis ir piedāvāt jauniešiem noziedzībai alternatīvu nodarbošanos brīvajā laikā. Tas ir saistīts ne tikai ar jaunām izklaides iespējām, bet arī dod jaunas prasmes, kas noderēs turpmākajā dzīvē un uzlabos viņu imidžu (tēlu).¹⁷

---

¹¹ About Neighborhood Watch, pieejams <http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

¹² Turpat.

¹³ Turpat.

¹⁴ Turpat.

¹⁵ Skatīt Fred *DuBow*, Edward *McCabe*, Gail *Kaplan*, *Reactions to crime : a critical review of the literature*, Washington, D.C. : U.S. Dept. of Justice, Law Enforcement Assistance Administration, National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice : 1980..

¹⁶ About Neighborhood Watch, pieejams <http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

¹⁷ Turpat.

Ieteikumi „kaimiņu sardzes” projektu uzsākšanai

Kaimiņu sardzes organizācija *USAonWatch* piedāvā *T.E.Baker* 1999.gadā izstrādots ieteikumus efektīvai „kaimiņu sardzes” programmas īstenošanai.¹⁸ Beikers piedāvāja piecus pamatnoteikumus, kuri izpilde nodrošina „kaimiņu sardzes” veiksmīgu īstenošanu:

- 1) Pirms uzsākt praktiskas darbības, ir jāizstrādā programmas stratēģija konkrētajam apgabalam (apdzīvotajai vietai). Stratēģijā ir jāņem vērā konkrētās apdzīvotās vietas noziedzības problēmas un jāplāno līdzekļi, ar kuriem tās tiks atrisinātas.
- 2) Otrs solis paredz likuma sargu (tiesību sargājošo institūciju) un vietējo iedzīvotāju partnerības izveidi. Šīs soļa īstenošana bieži vien nav viegli panākama, jo iedzīvotāji dažkārt izjūt nepatiku pret policiju dēļ tās nespējas vai nevēlēšanās tikt galā ar noziedzību. Tomēr šāda sadarbība starp iedzīvotājiem un vietējo policiju ir principiāli svarīga, lai „kaimiņu sardzes” aktivitātes nestu vajadzīgo augļus.
- 3) Trešais solis ir skaidri apzināt konkrētās apdzīvotās vietas iedzīvotāju vēlmes un satraukuma iemeslus. Dažkārt likuma sargu un parasto iedzīvotāju uzmanība ir vērsta uz atšķirīgām lietām. Tā piemēram policija parsti lielāko uzmanību pievērš smagajiem noziegumiem visā pilsētā, kamēr iedzīvotājus satrauc sīkās zādības (velosipēdi), huligānisms un grafiti uz viņu māju sienām, kas no policijas viedokļa nav lielākās problēmas. Lai „kaimiņu sardze” darbotos rezultatīvi, ir nepieciešama komunikācija starp iedzīvotājiem un policiju par abu pušu prioritātēm.
- 4) Ir nepieciešams atlasīt aktīvus brīvprātīgos, kuri ir gatavi mācīties un apgūt „kaimiņu sardzes” īstenošanai nepieciešamās prasmes. Bez brīvprātīgo motivācijas un viņu darba prasmīgas organizācijas darba īstenošana būs apgrūtināta.
- 5) Noslēdzot sagatavošanas posmu, ir svarīgi izstrādāt saturīgus projektus mērķu sasniegšanai. Bieži vien, ja akūtākā problēma konkrētajā vietā tiek atrisināta jau ātri, tad daļa brīvprātīgo zaudē interesi par programmu kopumā. Ir savrīgi, lai līderi saglabātu entuziasmu. Viens no veidiem to sasniegt ir uzsākt nākamās projektus ar jauniem mērķiem, lai vienmēr būtu uz ko tiekties. Šādi papildus mērķi varētu būt grafiti pārkrāsošana, bērnu spēļu laukumu izveide u.c. Pat ievērojot visus šos soļus, ir jārēķinās ar to, ka rezultāts netiks sasniegts ātri. Lai īstenotu patiesi efektīvu „kaimiņu sardzes” programmu, ir nepieciešams plānveidīgs darbs un pacietība.¹⁹

“Kaimiņu sardzes” metodes var izmantot ne tikai daudzdzīvokļu namu un privātmāju rajonos, bet arī noziedzības mazināšanai iestāžu un uzņēmumu namos. Vietās, kur cilvēki strādā, atpūšas un iepērkas arī var tikt īstenotas „kaimiņu sardzes” programmas metodes. Ne vienmēr uzņēmumos ir iespējams nolīgt pietiekamu skaitu apsardzes darbinieku, lai kontrolētu noziedzīgas darbības. Ir

¹⁸

About

Neighborhood

Watch,

pieejams

<http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

¹⁹ Turpat.

daži piemēri no ASV prakses, kas ļauj saprast, kādos gadījumos „kaimiņu sardzes” metodes ir izmantojamas:

A Virdžīnijas Šenandoa (*Shenandoah*) rūpnieciskajā ielejā parasti ziņas par jau nodarītu noziegumu nāca par vēlu lai noziedzniekus noķertu. Minētā apkaimē ir tik plaša un rūpnieciska, ka vienīgā komunikācijas iespēja starp dežūrējošajiem policijas darbiniekiem bija ar rāciju palīdzību. Vietējais šerifs izlēma sazināties ar apvidus iedzīvotājiem ar e-pasta palīdzību. Katrā situācijā, kad bija jāmeklē kāds noziedznieks, šerifs par to ātri informēja iedzīvotājus ar e-pasta starpniecību. Šerifs lūdza arī, lai iedzīvotāji informē tos savus draugus, kuri nebija šerifa kontaktu sarakstā, tādējādi svarīga informācija izplātījās ātri un plaši. E-pasta kontaktu sarakstam pieaugot, kritās noziedzības rādītāji apvidū. Viens labs šādas darbības piemērs bija iedzīvotāju informēšana par pastkastīšu apzagšanām. Šerifs aicināja iedzīvotājus pēc iespējas ātrāk iztukšot savas pastkastes, līdz ar to mazinot iespēju tās apzagt. Pēc šī e-pasta izsūtīšanas ziņojumu skaits par pastkastīšu satura zādzībām samazinājās.

B Meksikas līcī aktīvi darbojās malu zvejnieki, kuru apkarošanai ASV Krasta apsardzei (*The Coast Guard*) un Nacionālajam Jūras zvejniecības dienestam (*The National Marine Fisheries Service*) trūka budžeta līdzekļu. Minētās institūcijas izveidoja sarakstu ar cilvēkiem, kuri Meksikas līcī strādāja uz naftas ieguves platformām, tirdzniecības laivām un legālajiem zvejnieku kuģiem, lūdzot šos cilvēkus ziņot par aizdomīgām darbībām līcī. Cilvēki atsaucās uz lūgumu un pēc viņu ziņojumiem, varas institūcijām izdevās strauji samazināt malu zvejniecību.

C Kalifornijā vienas lidojumu kompānijas vadība konstatēja, ka kompānijas mašīnu zādzību skaits ir pieaudzis par 300% gadā tika izveidota „kaimiņu sardze”. Pirmais, ko izdarīja „kaimiņu sardzes” īstenotāji, bija visu aviokompānijas cilvēku informēšana par problēmu. Tika nodrukāti bukleti ar informāciju par problēmu un aicinājumu palīdzēt to risināt. Tika organizētas regulāras sapulces, lai noturētu darbinieku uzmanību zādzību problēmai. Kompānijas vadība izsniedza balvas sapulcēs tiem darbiniekiem, kuri ar savu informācijas sniegšanu bija palīdzējuši noziedzības mazināšanā. Gada beigās automašīnu zādzības nokritās par 35%.²⁰

Kā redzams no minētajiem piemēriem, “kaimiņu sardzes” darbības pamatmetode – laba komunikācija un sadarbība starp civilajiem pilsoņiem un tiesību sargājošo institūciju darbiniekiem ir izmantojama visdažādākajās vietās un situācijās. Vienīgie zaudētāji, pēc šādu metožu izmantošanas, ir noziedznieki.

No autoru darbiem ir redzams, ka „Kaimiņu sardze” cīnās pret cilvēku izolāciju un norobežošanu, ko rada noziedzība un no kā tā „barojas”. „Kaimiņu sardze” nojauc barjeras, kas pastāv starp rajonu iedzīvotājiem, uzņēmējiem. „Kaimiņu sardze” samazina laupīšanu un zādzību skaitu savā patrulējamā teritorijā, kā arī uzlabo attiecības starp likuma kalpiem un iedzīvotājiem viņu atbildības teritorijās.

---

²⁰ About Neighborhood Watch, pieejams <http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

Ar „Kaimiņu sardzes” programmu var panākt: lielāku drošību daudzdzīvokļu namos un pagalmos, privātmāju rajonos un līdz ar to - dzīves vides uzlabošanu; paaugstinātu iedzīvotāju uzmanību pret sabiedriskās kārtības traucēšanu un noziedzīgiem nodarījumiem; aktīvāku iedzīvotāju sadarbību ar policiju, kas savukārt veicina uzticēšanos tiesību sargājošajām institūcijām un noziegumu profilaksi; pēc iedzīvotāju izvēles - arī sadarbību ar privātajām apsardzes firmām, kas dod zināmu atslodzi policijai, izvairoties no nepamatoti izsaukumiem un ekonomē valsts resursus; cilvēku sadarbības un kopienas gara attīstīšanu, sociālā kapitāla veidošanu, un līdz ar to - pilsoniskās sabiedrības attīstību; policijas darba efektivitātes paaugstināšanu dēļ NVO un indivīdu līdzdalības.

Valstu pieredze

Amerikas Savienotās Valstis

ASV ir uzskatāma par „kaimiņu sardzes” programmu īstenošanas celmlauzi. Pirmās „kaimiņu sardzes” programmas tika uzsāktas ar Nacionālās Šerifu asociācijas atbalstu 1972. gadā. Mūsdienās „kaimiņu sardzes” kustība ir izplatījusies pa visu ASV un apvieno visdažādākajās noziedzības prevencijas organizācijās lielu skaitu valsts iedzīvotāju. Dotajā sadaļā tiek apskatītas tikai dažas organizācijas, kas sniedz ieskatu kā t.s. jumta organizāciju darbībā, tā arī lokālu organizāciju darbā.

Būtiski, ka dažādas informatīvas kampaņas ir veicinājušas pozitīvu sabiedrības skatījumu uz dažādām noziedzības prevencijas aktivitātēm. Minētais nodrošina dažādu uzņēmumu gatavību ziedot finanses prevencijai, un dažādu valsts institūciju atbalstu sadarbībai ar „kaimiņu sardzes” grupām. Zīmīgs ir 1996.gada piemērs, kad ASV prezidents Bils Klintonš pieņēma ziedojumu no Mobilās Telekomunikācijas sakaru nozares (*the Cellular Telecommunications Industry*) piecdesmit tūktošus telefonu, kuri bija nodrošināti ar brīvu sarunu laiku „kaimiņu sardzes” dalībnieku vajadzībām visā valstī.

Nacionālā Noziedzības prevencijas padome (the National Crime Prevention Council)

Nacionālā Noziedzības prevencijas padomes (NNPP) tika dibināta 1982.gadā, lai īstenotu nacionālo pilsoņu noziedzības prevencijas kampaņu un programmu – „*McGruff the Crime Dog*”. Divdesmit piecus gadus pēc pirmās „*McGruff*” programmas parādīšanās televīzijā, vairāk kā 75% ASV bērnu atpazīst *McGruff* televīzijas tēlu, tas ir suns pelēkā mētelī, kā simbols apsardzei un noziedzības novēršanai. Līdz ar šo programmu daudzi ASV iedzīvotāji atpazīst noziedzības prevencijas saukli jeb kredo – „Atņem noziedzībai kaut vai nedaudz!” (“*Take A Bite Out Of Crime!*” – angļu val.).²¹

Nacionālā Noziedzības prevencijas padomes kalpo kā ekselences centrs un tā mērķis ir palīdzēt cilvēkiem pasargāt sevi, savas ģimenes un kopienas no noziedzības. Lai to sasniegtu, NNPP rada instrumentus, ko iedzīvotāju kopienas var izmantot, lai apgūtu noziedzības profilakses stratēģijas, iesaistītu kopienas pārstāvjus, sadarbotos ar vietējām varas institūcijām. NNPP sagatavo:

- publikācijas un mācību materiālus;
- programmas, kas var tikt izmantotas kopienās un skolās;
- vietējās, reģionālās un valsts mēroga apmācības;
- valsts pārvaldes ziņojumu izplatīšana par noziedzības novēršanas tematiku;

²¹ The National Crime Prevention Council, pieejams <http://www.ncpc.org/>, aplūkots 15.10.2013.

- noziedzības novēršanas praktiķu kopienas atbalstīšana valsts mērogā.²²

Kā norāda pati Nacionālā Noziedzības prevencijas padome, NNPP ir viena no ASV spēcīgākajām organizācijām, kas spēj mobilizēt sabiedrību.²³ Līdz 1980.gadam ASV pilsoņi mazāk ticēja tam, ka viņi ko spēj darīt noziedzības novēršanā. Valdošais viedoklis bija, ka tas ir un paliek tikai tiesību sargājošo institūciju rokās. Pateicoties „kaimiņu sardzes” darbībai, NNPP praktiskajai darbībai un aktivitātēm sabiedrisko attiecību jomā, situācija ir mainījusies. NNPP norāda, ka 1999. un 2000.g. pētījumi parādīja, ka cilvēki, kuri ir pazīstami ar *McGruff* informatīvo kampaņu, ir daudz lielākā mērā gatavi iesaistīties aktivitātēs, kas samazina noziedzības riskus.²⁴

2007.gadā NNPP izstrādāja darbības startēģiju uz pieciem gadiem. 2007 – 2011.gada piecu gadu stratēģiskais plāns izvirzīja četrus galvenos mērķus:

- 1) Pasargāt jauniešus un bērnus no noziegumiem;
- 2) Sadarboties ar valdību un tiesību sargājošajām institūcijām, lai mazinātu noziedzību;
- 3) Popularizēt noziedzības novēršanas un indivīdu drošības pamatus;
- 4) Reaģēt uz aktuālajām noziedzības tendencēm.²⁵

Pirmais mērķis – pasargāt jauniešu un bērnus no noziegumiem 2007.gadā tika pieņemts saskaņā ar tā laika statistiku, kas rādīja, ka pēdējos gados bija pieaudzis noziegumu pret bērniem skaits. NNPP 2007.gadā izlēja ar informatīvas kampaņas palīdzību izplatīt desmit pamatatziņas noziedzības risku mazināšanai. Šo principus izstrādāja Amerikas Noziedzības prevencijas koalīcija (*the Crime Prevention Coalition of America*). Principu izstrādē piedalījās vairāk kā trīs simti federālā, šatu, un vietējā līmeņa organizācijas. NNPP kalpo kā šīs lielās koalīcijas sekretariāts. Iztrādātie principi skan sekojoši:

- 1) nozieguma novēršana ir katra indivīda atbildība;
- 2) nozieguma novēršana ir vairāk kā drošība;
- 3) nozieguma novēršana ir visu līmeņu valsts varas atbildība;
- 4) nozieguma novēršana ir saistīta ar sociālo problēmu risināšanu;
- 5) nozieguma novēršana ir efektīva ieguldīto resursu un saņemto rezultātu nozīmē;
- 6) nozieguma novēršanai ir jābūt tiesiskuma panākšanas centrālajam elementam;
- 7) nozieguma novēršana prasa visu sabiedrības veidojumu sadarbību;
- 8) nozieguma novēršana prasa izglītošanu;
- 9) nozieguma novēršana prasa zināt vietējo situāciju un cilvēku vajadzības;
- 10) nozieguma novēršana prasa pastāvīgu vērtēšanu un uzlabojumus.²⁶

NNPP kampaņā iesaistījās dažādas organizācijas, kuru mērķis bija noziedzības mazināšana. 1982.gadā Koalīcija izveidoja Nacionālo Noziedzības prevencijas

²² The National Crime Prevention Council, pieejams <http://www.ncpc.org/>, aplūkots 11.10.2013.

²³ Turpat.

²⁴ Turpat.

²⁵ Turpat.

²⁶ Turpat.

padomi (*the National Crime Prevention Council*), lai tā administrētu kampaņu un administrētu visu Koalīciju, kā arī zusta plašas sabiedrības informēšanu par iespējām piedalīties noziedzības novēršanā.

Kampaņā izmantotā suņa tēls ieguva vārdu - *McGruff the Crime Dog*. *McGruff*, kurš 2010. gadā jau svinēja trīsdesmito dzimšanas dienu, ir kļuvis par populāru noziedzības prevencijas simbolu. Gadu laikā *McGruff* vēstījumi ir mainījušies. Ja sākumā viņa aicinājumi parasti fokusējās uz personisko un mājokļu drošību, tad vēlāk tika akcentēti noziedzības novēršanas elementi ar plašāku pielietojumu. Koalīcijā ir vairāk kā četri simti organizāciju (2014.g.), kas pārstāv tūkstošiem mazāku noziedzības prevencijas veidojumu. ASV federālā līmenī NNPP ir kļuvusi par nozīmīgu organizāciju, kura var sniegt ekspertīzi noziedzības prevencijas jomā.

NNPP darbība balstās pārliecībā, ka noziegumu var novērst. Efektīva novēršana prasa izpratni par nozieguma cēloņiem. NNPP dalībnieki uzskata, ka efektīva noziedzības prevencija prasa vērst uzmanību uz noziegumu izdarīšanas iemesliem. Katram pilsonim neatkarīgi no vecuma pozīcijas un iespējām, ir jāsniedz savs ieguldījums noziedzības novēršanā. NNPP uzskata, ka noziedzības problēmas vislabāk ir risināmas ar iniciatīvām lokālā līmenī, sadarbojoties ar pašvaldības un valsts policiju. Ir nepieciešama stratēģisku plānu izstrāde, kas paredz „kaimiņu sardzes” un policijas koordinētu rīcību noziedzības profilaksē. Šāda partnerība ir atslēgas elements noziedzības prevencijā. Ņemot vērā kādus zaudējumus rada noziedzība, noziedzības prevencija ir ļoti efektīva darbība, vērtējot ieguldītos resursus un sasniegtos rezultātus. NNPP norāda, ka preventīvas darbības ir jābalsta iepriekšējā izpētē un labāko metožu izmēģinājumu rezultātos.²⁷

Nacionālā Noziedzības prevencijas padomes padomi „kaimiņu sardzes” uzsākšanai

- Strādājiet ar policijas šerifa ofisu. Tas ir principiāli „kaimiņu sardzes” grupu uzticamībai privātpersonu acīs. Turklāt policija var palīdzēt ar apmācību un sniegt nepieciešamo informāciju.
- Uzturiet saikni ar medicīnas dienestiem, lai mācētu sniegt pirmo palīdzību cietušajiem.
- Regulāri rīkojiet sapulces, lai iedzīvotāji iepazītu viens otru un varētu izlemt par prioritārajiem projektiem.
- Apsveriet iespēju sazināties ar jau dažādām komunālo pakalpojumu un apsaimniekošanas organizācijām, kas varētu jums palīdzēt ar savas infrastruktūras izmantošanu.
- Personīgi apmeklējiet mikrorajona iedzīvotājus, lai atrastu jaunus programmas biedrus.
- Noskaidrojiet, kuriem no cilvēkiem ir ieradums vērot apkārtni caur sava mājokļa logu. Viņi varēs pieskatīt bērnus un aizdomīgas cilvēku aktivitātes pagalmā.

²⁷ The National Crime Prevention Council, pieejams <http://www.ncpc.org/>, aplūkots 15.10.2013.

- Tulkojiet „kaimiņu sardzes” izglītojošos materiālus tajās valodās, kurās runā jūsu mikrorajonā. Ja tas ir nepieciešams, izmantojot tulka pakalpojumus arī sapulcēs.
  - Vāciet datus par noziedzību jūsu rajonā. Sekojiet policijas ziņojumiem par jūsu rajonu. Noskaidrojiet arī iedzīvotāju uztveri par noziedzību jūsu rajonā. Tas var noderēt, lai mazinātu spriedzi un nepamatotas bailes, ja iedzīvotāju uztvere nesakrīt ar realitāti.
  - Atbalstiet teritorijas uzkopšanu, apgaismojuma labošanu un ieslēgtas gaismas nakts laikā.
  - Sadarbojieties ar mazajiem uzņēmumiem, lai veikalu skatlogi būtu saremontēti. Meklējiet iespējas, lai uzņēmumi pieņemtu darbā jūsu rajona jauniešus.
  - Uzsāciet mikrorajona vecāku programmu, lai palīdzētu bērniem ekstremālās situācijās dodoties uz un no skolas vai spēlējoties pagalmā.
  - Uzsveriet, ka „kaimiņu sardze” nav policijas aizvietotāja. „Kaimiņu sardzes” uzdevums ir aicināt kaimiņus būt uzmanīgiem, vērīgiem un gataviem ziņot policijai par aizdomīgām aktivitātēm.²⁸
- No minētajiem padomiem ir redzams, ka daļa no tiem ir radušies atbilstoši ASV kultūrai, tomēr, kopumā tie visi ir izmantojami arī uzsākot „kaimiņu sardzes” projektus Latvijā.

Bērnu drošība

Nacionālā Noziedzības prevencijas padomes darbības ietvaros ir pievērsta speciāla uzmanība arī bērnu drošībai, par to atbild *McGruff Neighborhood* programma. NNPP sākotnēji atbalstīja septiņas pamatskolas un tiesību sargājošās institūcijas piecās kopienās ASV, lai uzsāktu *McGruff Neighborhood* iniciatīvu. Skolas izmanto *McGruff* programmu, lai mācītu bērnus kā būt drošībā. Tās mērķis ir palīdzēt bērniem justies droši ne tikai skolā, bet arī savā dzīves apvidū. Tiesību sargājošās institūcijas kopā ar skolām nolīgst brīvprātīgos, kas piedalās bērnu drošības vairošanā. Kad brīvprātīgie tika atarsti, tika rīkoti divu dienu apmācības termiņi Nešvilā 2008.gada augustā.

Finanšu nodrošinājums

NNPP norāda, ka Nacionālo Pilsoņu noziedzības prevencijas kampaņa ar suni *McGruff* kā „runasvīru” esot viena no visveiksmīgākajām publiskās pārvaldes reklāmas kampaņām ASV vēsturē.²⁹

Katrs no kampaņā investētajiem ASV dolāriem ir radījis starp 90 un 100 USD ziedotā reklāmas laika. Kampaņa ieguva 1,4 miljardus ASV dolāru kā mediju ziedoto reklāmas laiku. 1998.gadā kampaņa ieguva vairāk par 128 miljoniem

²⁸ Neighborhood Watch, pieejams

<http://www.ncpc.org/topics/home-and-neighborhood-safety/neighborhood-watch>, aplūkots 01.10.2013.

²⁹ The National Crime Prevention Council, pieejams <http://www.ncpc.org/>, aplūkots 15.10.2013.

ASV dolāru kā mediju reklāmas laika dāvinājumu, tas ir trīs reizes vairāk nekā ik gadus valsts publiskā pārvalde iegulda informatīvās kampaņās. Divdesmit piecu gadu pastāvēšanas laikā *McGruff* kampaņa ir panākusi tūkstošiem pieminēšanas gadījumu avīzēs, radio, televīzijā un internetā.

Kampaņas vēstījumi ir ietekmējuši cilvēku atieksmi pret noziedzības prevenciju. Pagājušā gadsimta 80. gados *McGruff* kampaņa iedvesmoja cilvēkus pievienoties „kaimiņu sardzes” programmām, sakopjot ielas un namus, lai tie būtu mazāk pievilcīgi noziedzniekiem. 1993.gadā *McGruff* „brālēns *Scruff*” uzsāka uzrunāt pavisam mazus bērnus sagatavojot viņus drošākas dzīves pamatiem, skaidrojot narkotiku negatīvo ietekmi u.tml. Tajā pašā gadā kampaņa tika uzsākta arī spāņu valodā.³⁰ 90.gados Nacionālo Pilsoņu noziedzības prevencijas kampaņa pievērsās ieroču izmantošanai noziegumos pret bērniem, kā arī interneta vides noziegumiem. Kampaņa pastāvīgi attīstās, tā tiek uzlabota atbilstoši noziedzības tendencēm.

USAonWatch

ASV kaimiņu sardzes organizācija *USAonWatch* norāda, ka tā neaicina savus biedrus pašiem iesaistīties likuma pārkāpēju notveršanā. Tā vietā programmas dalībnieki tiek aicināti kalpot par papildus “acīm un ausīm” savā dzīves apkaimē. Svarīgākais ir lai dalībnieki ziņotu par saviem novērojumiem par aizdomīgām darbībām un cilvēkiem vietējām policijas iestādēm. *USAonWatch* norāda, ka vienīgie, kam ir aktīvi jāiesaistās nozieguma novēršanā ir speciāli trenēti policisti. *USAonWatch* aicina visas kaimiņu sardzes grupas reģistrēties nacionālajā datu bāzē, lai vairotu kopējos resursus ar mērķi palīdzēt ar ekspertīzi visas valsts teritorijā.³¹

Labāko apbalvošana

ASV Nacionālā Šerifu asociācija (*the National Sheriffs' Association (NSA)*) 2004.gadā nodibināja „Kaimiņu drošības” programmas izcilības balvu, lai izceltu tās tiesību sargājošās institūcijas, „kaimiņu sardzes grupas, ASV štatus un organizācijas, kuras veic izcilu darbu „kaimiņu sardzes” attīstīšanai un popularitātei.

Nacionālais Kaimiņu sardzes institūts (*National Neighborhood Watch Institute*)

Nacionālais Kaimiņu sardzes institūts tika izveidots ASV 20.g. astoņdesmitajos gados, lai apgādātu tiesību sargājošās institūcijas un privātpersonas ar

³⁰ The National Crime Prevention Council, pieejams <http://www.ncpc.org/>, aplūkots 15.10.2013.

³¹ USAonWatch's Official Statement, pieejams

<http://www.usaonwatch.org/about/neighborhoodwatch.aspx>, aplūkots 15.10.2013.

izglītojošiem materiāliem par noziedzības mazināšanu. Sākotnēji institūts tika bāzēts Kalifornijā, bet 90.gados institūta darbība izskanēja pa visu valsti. Nacionālais Kaimiņu sardzes institūts piedāvā „kaimiņu sardzes” apmācību materiālus, logu uzlīmes, ielu zīmes ar uzrakstiem par „kaimiņu sardzes” atbildības teritoriju u.c. materiālus.³²

„Kaimiņu sardzes” darbības piemērs Losandželosā

Losandželasas Policijas pārvalde norāda, ka uzskata „kaimiņu sardzes” programmu par noziedzības prevencijas darba stūrakmeni.³³ Ar tās palīdzību notiek iedzīvotāju iesaiste noziegumu novēršanā visā pilsētā. „Kaimiņu sardzes” programmas uzsākšana notika pēc Losandželasas Policijas pārvaldes iniciatīvas, kuras mērķis sākotnēji bija iedzīvotāju izglītošana noziedzības novēršanas jautājumos. Policija mēģināja iedrošināt pilsētas iedzīvotājus aktīvu soļu speršanā, lai mazinātu noziegumu skaitu. „Kaimiņu sardzes” grupas sapulcēs apspriež noziedzības problēmas savos mikrorajonos, savukārt policija piegādā šīm grupām nepieciešamo informāciju. Policisti izglīto „kaimiņu sardzes” grupu aktīvistus noziegumu novēršanas tehnisko paņēmieni jautājumos.³⁴

Organizācijas struktūra

Losandželasas „kaimiņu sardzes” grupās ir izvēlēti „kvartālu kapteiņi”, kuri ir starpnieki starp katru grupu un vietējo policiju. Ar sapulču palīdzību „kvartālu kapteiņi” dod padomus savām „kaimiņu sardzes” grupām. Vēl viena noziedzības novēršanas metode Losandželosā ir „vecāko vadošo virsnieku” (*Senior Lead Officers*) nozīmēšana valsts policijā. Losandželasas Policijas pārvaldē ir speciāla Noziedzības prevencijas nodaļa, kura aktīvi sadarbojas ar iedzīvotājiem, tai skaitā ar „kaimiņu sardzes grupām”. „Vecākie vadošie virsnieki” policijā palīdz izveidot nepieciešamo saikni starp policiju un vietējām „kaimiņu sardzes” grupām. „Vecākie vadošie virsnieki” palīdz policijai būt informētai par reālajām ar noziedzību saistītajām problēmām katrā atsevišķā pilsētas rajonā. Minētie virsnieki ir atbildīgi par:

- noziedzības tendenču monitorēšanu viņu atbildības teritorijā;
- darbu ar iedzīvotājiem izstrādājot policijas plānus noziedzības mazināšanā;
- sadarbību ar konkrētā apvidus detektīviem (izmeklētājiem) ar mērķi būt informētiem par noziedzības tendencēm savā atbildības teritorijā.³⁵

„Vecākie vadošie virsnieki” izstrādā patrulēšanas plānus, kuri tiek veidoti atbilstoši noteiktā rajona iedzīvotāju izteiktajām bažām. Atklāta komunikācija starp iedzīvotājiem un policiju mazina noziedzību un uzlabo dzīves kvalitāti

³² National Neighborhood Watch Institute, pieejams <http://www.nnwi.org/>, aplūkots 15.10.2013.

³³ Neighborhood Watch Program, the LAPD, pieejams http://www.lapdonline.org/crime_prevention_tips/content_basic_view/23477, aplūkots 15.10.2013.

³⁴ Turpat.

³⁵ turpat.

„kaimiņu sardzes” atbildības rajonos. „Vecākie vadošie viersnieki” uzņemas līdera lomu šādu attiecību veidošanā.

Losandželosas policija ir sadalījusi pilsētu deviņpadsmit ģeogrāfiskās teritorijās, šāds sadalījums palīdz arī noziedzības prevencijas īstenošanā katram rajonam izstrādāt visatbilstošāko pieeju. Katrā vienā no deviņpadsmit rajoniem ir „Kopienas policijas centrs” (*Community Police Station*), kas sadala katru rajonu vēl sīkākās kaimiņu apvidus vienībās. Katrs Kopienas policijas centrs tiek sadalīts vidēji mazākās astoņās līdz desmit teritoriālās vienībās, kurās notiek patrulēšana.

Patrulēšanai tiek nozīmētas trīs policijas vienības 24h ciklam. Šīs policistu vienības monitorē savu apvidu un atbild par noziegumu prevenciju savā rajonā. Būtiski ir tas, ka policisti netiek pārcelti uz citiem rajoniem, viņi strādā ilgstoši vienā un tajā pašā apvidū, lai būtu pazīstami ar vietējiem iedzīvotājiem un labi pārzinātu vietējās noziedzības problēmas.³⁶

Kā redzams no iepriekš aprakstītās policijas prakses noziedzības prevencijā, Losandželosā policija pievērš sevišķu uzmanību sadarbībai ar vietējiem iedzīvotājiem. Būtiski, ka policijā ir nozīmēti speciāli darbinieki, kuru uzdevums ir sadarbība ar vietējām „kaimiņu sardzes” grupām. Turklāt paši policijas pārstāvji ir tie, kas izrāda iniciatīvu šādai sadarbībai.

Ja iedzīvotāju grupa Losandželosā izlemj par „kaimiņu sardzes” izvedi, tā:

- sazinās ar policijas centrālo pārvaldi vai vietējo noziedzības novēršanas nodaļu, lai iegūtu palīdzību savu biedru apmācībā mājokļu drošības un novērošanas/zīņošanas policijai jautājumos;
- izvēlas koordinatorus un „kvartālu kapteiņus”, kuri ir atbildīgi par sapulču rīkošanu un iedzīvotāju informēšanu;
- rekrutē jaunus grupas biedrus, pieliek pūles, lai atrastu vecos cilvēkus (seniorus), bērnu vecākus un jauniešus;
- sadarbojas ar vietējo pašvaldību, izvieto zīmes uz rajona robežām ar informāciju, ka dotā teritorija ir „kaimiņu sardzes” pārziņā. Šādas zīmes parasti uzliek tad, kad aptuveni 50% no dotā apvidus dzīvokļu vai mājas īpašnieku ir iesaistījušies programmā.³⁷

Losandželosas „kaimiņu sardzes” grupām ir ieteikt vērot savu apkārtni un skatīties vai:

- kāds(a) uzkrītoši mēģina ieskatīties mājokļos caur logiem vai pēta stāvvietās novietototo automašīnu;
- tiek novēroti neierasti trokšņi;
- automašīnas pārvietojas lēni, bez noteikta galamērķa vai/un bez ieslēgtām gaismām;
- kads(a) tiek ar varu vilkts automašīnā;
- nepazīstams cilvēks, sēžot automašīnā, mēģina uzrunāt uz ielas atrodošos bērnus;

³⁶ Neighborhood Watch Program, the LAPD, pieejams http://www.lapdonline.org/crime_prevention_tips/content_basic_view/23477, aplūkots 15.10.2013.

³⁷ Turpat.

- jebkura cita aizdomīga, neierastas aktivitātes uz ielām vai pagalmos.³⁸

Losandželosas „kaimiņu sardzes” apmāca savus biedrus arī tādām it kā vienkāršām lietām, kā zvans policijai un pareizs notikumu izklāsts. Minētā darbība tikai sākotnēji var likties sīkums, bet praksē pareizs, ātrs, skaidrs redzētā izklāsts var palīdzēt policijai ātri notvert iespējamus noziedzniekus. Tā piemēram Losandželosas policija iesaka zvanītājiem vispirms nosaukt savu vārdu un adresi, tad īsi aprakstīt notikumu – kas notika, kad, kur, kādi cilvēki bija iesaistīti. Aprakstos cilvēkus, tiek ieteikts nosaukt dzimumu un rasi, vecumu, garumu, svaru, matu krāsu, apģērbu, atšķirības zīmes – bārdu, ūsas, tetovējumus, runas akcentu. Līdzīgi, būtiski ir pareizi aprakstīt arī automašīnas pazīmes – krāsu, marku, modeli, gadu, numura zīmes, speciālas detaļas – uzlīmes u.c.³⁹ Šādas lietas ir maznozīmīgi sīkumi iedzīvotāju ikdienā, tomēr, ja ir runa par noziedznieku notveršanu, tie nav sīkumi, bet ļoti svarīgas pazīmes. „Kaimiņu sardzes” aktīvisti novērojot apkārtni, mēģinot saskatīt deviantu (atšķirīgu no ierastā) rīcību trenē savu uztveri un kļūst par neatsveramu palīdzību vietējai policijai.

Noziedzība srādītājiem samazinoties, gadās, ka „kaimiņu sardzes” grupu entuziasms krītas, tās var pārstāt darboties, atkal dodot iespēju noziedzības rādītājiem pieaugt. Lai noturētu savu „kaimiņu sardzes” grupu aktīvā stāvoklī ilgtermiņā, Losandželosas „kaimiņu sardzes” programma iesaka:

- organizēt regulāras sapulces, kas fokusējas uz narkomānijas problēmām, vardarbību, noziegumiem skolā, bērnu pieskatīšanu ceļā uz skolu un mājup, jauniešu aktīvu atpūtu, palīdzību noziegumu upuriem;
- organizēt brīvprātīgo patruļas ielās, ziņojot pa mobilajiem telefoniem policijai;
- uzlabojot parkus un skolas spēļu laukumus, salabot režģus, pārkrāsot grafiti;
- sadarboties ar vietējiem apsaimniekotājiem, namīpašniekiem, komercplatību īpašniekiem un izmantotājiem, aicinot visur, kur iespējams uzstādīt atslēgas, ugunsdrošības signalizāciju;
- strādāt ar vecāku grupām un skolām ierosint uzsākt bērnu aizsardzības programmu - *McGruff House* (programma palīdz bērniem ārkārtas situācijās);
- publicēt bukletus ar noziedzības novēršanas padomiem un informāciju par aktuālajām noziedzības problēmām vietējā apvidū kā arī informēt par „kaimiņu sardzes” pasākumiem;
- izcelt tos iedzīvotājus, kuri ir palīdzējuši noziegumu novēršanā vai atklāšanā;
- neaizmirst rīkot sabiedriskus pasākumus, kas dod iespēju kaimiņiem iepazīties vienam ar otru – mikrorajona ballītes, grila pusdienas, volejbola spēles, pikniki.⁴⁰

Losandželosas „kaimiņu sardzes” piemērs rāda, cik principiāli svarīga ir policijas iesaiste „kaimiņu sardzes” darbības atbalstā gan ar informācijas nodrošināšanu,

³⁸ Neighborhood Watch Program, the LAPD, pieejams http://www.lapdonline.org/crime_prevention_tips/content_basic_view/23477, aplūkots 15.10.2013.

³⁹ Turpat.

⁴⁰ Turpat.

gan ar apmācību sniegšanu. Turklāt atsevišķu policistu norīkošana sadarbībai ar iedzīvotājiem noziedzības prevencijai būtiski atvieglo „kaimiņu sardzes” grupu darbību.

***

Kopumā iepazīšanās ar ASV pieredzi ir vitāli svarīga jebkurām valstīm, kuras arī plāno uzsākt „kaimiņu sardzes” projektu īstenošanu, jo ASV bija pirmā valsts, kas šādu programmu uzsāka. ASV piemērs rāda, cik nozīmīgu atbalstu noziedzības novēršanā spēj dot „kaimiņu sardzes” grupu darbība. ASV piemērs dod iespēju ātrāk un efektīvāk uzsākt „kaimiņu sardzes” projektus, vadoties pēc precīzām norādēm jeb soļiem, kas secīgi jāīsteno.

Apskatot ASV pieredzi, ir jāsecina, ka ASV „kaimiņu sardzes” grupu darbību atvieglo lielas un nozīmīgas jumta organizācijas pastāvēšana. Nacionālā Noziedzības prevencijas padome (NNPP) ir pakāpeniski izaugusi par šādu organizāciju visas valsts līmenī. NNPP īstenošanā Nacionālo Pilsoņu noziedzības prevencijas kampaņa vairāku gadu garumā ir pierādījusi šādu kampaņu efektivitāti noziedzības profilakses pasākumu popularizēšanā. Zīmīgi, ka minētās kampaņas īstenošanu būtiski atviegloja televīzijas kanālu gatavība dāvināt bezmaksas reklāmas laiku. Bez šādas palīdzības kampaņa nerasniegtu tik iespaidīgus mērogius.

Austrālija un Jaunzēlande

2003.gadā Darvinā rīkotajā „kaimiņu sardzes” konferencē tās dalībnieki pauda viedokli, ka, ņemot vērā” „kaimiņu sardzes” grupu lielo izplatību Austrālijā, ir nepieciešams izveidot nacionāla līmeņa „kaimiņu sardzes” jumta organizāciju. Rezultātā tika izveidots „Kaimiņu sardzes nacionālais sekretariāts” (*Neighbourhood Watch National Secretariat*), kas katru gadu darbosies kādā no Austrālijas pavalstīm un rīkos tur Nacionālo konferenci.⁴¹

Šī iniciatīva palīdzēja izveidot „kaimiņu sardzes” par nozīmīgu noziedzības prevencijas kustību, kuras ietvaros iedzīvotāji sadarbojas ar policiju. 2006.gadā jumta organizācija tika nodēvēta par „Austrālāzijas Kaimiņu sardzi” (*Neighbourhood Watch Australasia*), jo papildus Austrālijai arī Jaunzēlandes “kaimiņu sardzes” grupas apvienojās kopējā veidojumā.

„Austrālāzijas Kaimiņu sardze” (*Neighbourhood Watch Australasia*)

“Kaimiņu sardze” Austrālijā tika veidota līdzīgi ASV pieredzei pārņemot labākos prakses piemērus. Austrālija balstīja savu „kaimiņu sardzi” jau citās valstīs pazīstamajos noziedzības prevencijas pamatprincipos – brīvprātīgie iedzīvotāji aktīvi sadarbojas ar policiju savas apdzīvotā apvidus novērošanā un vides sakopšanā.

“Kaimiņu sardzes” mērķis kā Austrālijā tā arī citās valstīs ir samazināt noziedzīgu nodarījumu skaitu, palielinot ziņojumu skaitu policijai par aizdomīgām darbībām. „Kaimiņu sardzes” mērķis ir uzlabot personu un mājokļu drošību, kā arī iedrošināt iedzīvotājus aktīvai komunikācijai savā starpā un ar policiju.⁴² Papildus minētajam, Austrālijas “kaimiņu sardzes” grupas par savu mērķi uzskata ne tikai nozieguma novēršanu, bet arī iedzīvotāju baiļu samazināšanu un dzīves kvalitātes uzlabošanu.

„Australāzijas Kaimiņu sardzes” misijas vēstījumā ir teikst, ka tā „vada, atvieglo un atbalsta “kaimiņu sardzes/atbalsta” vīziju par drošākām kopienām caur komunikāciju un informācijas apmaiņu. Tā sasniedz šo mērķi, popularizējot noziedzības prevenciju, dzīves kvalitāti un sociālo iekļaušanu.”⁴³

Kā savas galvenās vērtības „Australāzijas Kaimiņu sardze” ir izvēlējusies sekojošās:

“līderība - mēs būsīm dinamiski līderi;

integritāte - mūs darbības būs caurspīdīgas un godīgas;

atbalsts - mēs atbalstīsim mūsu biedrus;

iekļaušana – mēs iedvesmosim uz sabiedrības iekļaušanu;

profesionalitāte – mēs rīkosimies profesionāli;

⁴¹Neighbourhood Watch Australasia (NHW), pieejams www.nhwa.com.au, aplūkots 15.10.2013.

⁴² Turpat.

⁴³ Turpat.

atbildīgums – mēs būsim atbildīgi sabiedrības priekšā par paveikto.”⁴⁴

Kā savus konkrētos uzdevumus „Austrālāzijas Kaimiņu sardze” ir izvirzījuši sekojošos:

- veicināt partnerību starp policiju un sabiedrību, tādējādi uzlabojot drošību un dzīves kvalitāti visa Austrālijā un Jaunzēlandē;
- nodrošināt stratēģisku vadību “kaimiņu sardzes” programmu īstenošanai visā Austrālijas Sadraudzībā (*the Commonwealth of Australia*) un Jaunzēlandē;
- kalpot par informācijas apmaiņas kanālu starp visām „kaimiņu sardzes” grupām Austrālijas Sadraudzībā un Jaunzēlandē, kā arī izplatīt labo praksi un inovācijas;
- formulēt stratēģijas un rīcībpolitikas, kas:
  - a) iedvesmos kopienas līdzdalību drošas un pārlicinātas sabiedrības veidošanā;
  - b) novērst bailes no noziedzības un vairo drošības sajūtu kopienā;
  - c) uzlabot iedzīvotāju uzmanību par notiekošo viņu dzīves apkārtnē, kā arī ziņošanu policijai par aizdomīgām aktivitātēm;
  - d) atturēt noziedzniekus no nozieguma izdarīšanas ar saskaņotu kopienas biedru rīcība spalīdzību;
  - e) popularizēt sabiedrības līdzdalību drošības vairošanas un noziedzības prevencijas projektos, programmās un izglītošanas pasākumos.

„Austrālāzijas Kaimiņu sardzes” mājaslapā ir ievietota informācija ar iedrošinājumu jaunu grupu uzsākšanai.⁴⁵ Interesentiem tiek dota iespēja iepazīties ar visu nepieciešamo informāciju, kura palīdz ātri un efektīvi uzsākt jaunus projektus, izmantojot labās prakses piemērus un jau eksistējošo grupu iegūto pieredzi. Interesenti tieki aicināti ar e-pasta palīdzību sazināties ar „Austrālāzijas Kaimiņu sardzes” pārstāvjiem un saņemt konsultācijas.

Organizācijas struktūra

„Austrālāzijas Kaimiņu sardzes” darbu vada Nacionālā Ipildkomiteja (*National Executive Committee*), kura sastāv no trīspadsmit pārstāvjiem. Otra vadošā institūcija ir Delegātu padome (*Council of Delegates*), kuras dalībnieki katrs atbild par kādu no Austrālijas apgabalu, Tasmāniju vai Jaunzēlandi.

Nacionālā Ipildkomiteja tiekas četras reizes gadā, lai apsriestu projektu vadības un administratīvos jautājumus. Vienu reizi gadā tiek rīkota Konference, kurā piedalās Delegātu padome, kura piedalās pa divi delegāti no katras pavalsts, teritorijām un Jaunzēlandes. Katru gadu Konferences vieta tiek mainīta rotēšanas kārtībā starp teritoriālajiem subjektiem.

---

⁴⁴ Neighbourhood Watch Australasia (NHW), pieejams www.nhwa.com.au, aplūkots 15.10.2013.

⁴⁵ Turpat.

Sadarbības partneri

„Australāzijas Kaimiņu sardzes” galvenie sadarbības partneri ir Austrālijas federālā policija (*Australian Federal Police*), Austrālijas policistu federācija (*Police Federation of Australia*), Austrālijas un Jaunzēlandes policijas padomnieku aģentūra (*Australia New Zealand Policing Advisory Agency*).

Finansiālais nodrošinājums

„Australāzijas Kaimiņu sardze” 2012. gadā saņēma Austrālijas federālās valdības finansējumu 1,5 miljonu dolāru apmērā. Minētais finansējums ir paredzēts organizācijas trīs gadu finansēšanai.

Finanšu gadā no 2012.gada aprīļa līdz 2013.gada martam Nacionālā ofisa vajadzībām tika iztērēti 220 000 Austrālijas dolāru (administratīvie izdevumi, darbinieku algas, nodokļi, apdrošināšana), valdei 40 000 dolāru (konferenču, sapulču, apmācību izdevumi) un “kaimiņu sardzes” grupām – 240 000 dolāru (Kopienas finanšu programma, kopienas projektu finansēšana, neaizsargāto grupu projekti, sabiedriskās aptaujas, apmācību projekti, veblapu projekti, apbalvojumi).⁴⁶

***

„Australāzijas Kaimiņu sardzes” gadījums norāda uz veiksmīgu “kaimiņu atbalsta” jumta organizācijas izveidi, kurai nesen ir izdevies iegūt nozīmīgu valdības finansējumu. Turklāt valdības piešķirtais finansējums ļauj plānot droši organizācijas darbu trim gadiem, kas dod iespēju īstenot nozīmīgas secīgas programmas. Pozitīvi atzīmējams ir tas, ka Austrālijas valdības finansējums ir ne tikai jumta organizācijas vajadzībām (kā ta sir Lielbritānijas gadījumā), bet arī lokālo organizāciju projektu īstenošanai.

„Australāzijas Kaimiņu sardzes” piemērs iet pāri robežām, jo organizācija iekļauj sevī arī Jaunzēlandes “kaimiņu atbalsta” grupu darbību. Papildus drošības jautājumu risināšanai, Austrālijā tiek domāts arī par sociālo iekļaušanu un atstumto sabiedrības grupu pārstāvju iesaisti.

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija (*Neighbourhood Support New Zealand*) tika izveidota 1999.gadā, lai popolarizētu un atbalstītu “kaimiņu atbalsta” (*Neighbourhood Support*) grupu attīstību Jaunzēlandē. Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija par savu misiju ir izvēlējusies “veidot un stiprināt ilgspējīgu

---

⁴⁶NHWA Annual Report, pieejams <http://www.nhwa.com.au/images/NHWA-Annual-Report-pages.pdf>, aplūkots 01.10.2013.

kopienas attīstību, kur kaiņi pieskata un atbalsta viens otru”.⁴⁷ Zīmīgi, ka minētā misija izceļ sabiedrības ilgspējīgu attīstību un uzsver kustības sociālo pusi – iedzīvotāju rūpes vienam par otru.

Organizācijas struktūra

Organizācijas Komitejā darbojas divpadsmit ievēlētu Apgabalu delegātu (District Delegates), deputāti tiekas ik ceturksni. Katrs deputāts pārstāv sava apgabala “kaimiņu atbalsta” grupas.

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācijas mērķi ir padarīt mājas, ielas, mikrorajonus drošākus un uzlabot cilvēku dzīves vidi. Kaimiņu atbalsta grupas izplata informāciju un dalās pieredzē, kā padarīt dzīvi drošāku. neatņemamam grupu darbības sastāvdaļa ir dot iespēju katram tās loceklim justies vajadzīgam un novērtētam. Līdzīgi kā “kaimiņu sardzes” grupas citās valstīs, arī Jaunzēlandes “kaimiņu atbalsta” grupas izglīto iedzīvotājus, kā novērst noziegumus un padarīt savus mājokļus drošākus, kā arī kā pareizi komunicēt ar policiju, lai atvieglotu tās darbu un uzlabotu efektivitāti. Grupu ietvaros tiek apzinātas to locekļu prasmes, kas var noderēt arī citiem grupas locekļiem. Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija vairāk pievērš uzmanību sabiedrības grupu nekā atsevišķu indivīdu vai uzņēmumu interesēm.

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija ir izvirzījusi sekojošos uzdevumus savai darbībai:

- kopienas stiprinošu projektu īstenošana, piemērs – “Ārkārtas gatavības projekti” (*Emergency Preparedness projects*);
- projekti, kuri novērš noziegumu īstenošanu;
- projekti, kuri mazina bailes no noziedzības;
- projekti, kuri vairo drošību un drošības uztveri sabiedrībā;
- projekti, kuri reaģē uz sabiedrības aktuālajām problēmām un vajadzībām;
- projekti, kuri identificē un iedvesmo uz iekļaušanas politiku attiecībā uz neaizsargātām grupām;
- projekti, kuri tiek īstenoti sadarbībā ar parteriem (arī tādiem, kuri pastāv ārpus “kaimiņu sardzes” kustības).⁴⁸

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija savā darbībā izmanto mūsdienu tehnoloģijas un modernus komunikācijas veidus. Viens no šādiem veidiem, kā labāk uzrunāt sabiedrību, ir blogs, kurā tiek iedzīvotājiem saprotamā veidā skaidrotas “kaimiņu atbalsta” priekšrocības. Tā piemēram bloga autors daļās savās pārdomās par savu bērnu drošību un pieredzes paskaidro kā šos jautājumus risina ar “kaimiņu atbalsta” palīdzību.⁴⁹ Šāda neformāla pieeja noteikti var palīdzēt uzrunāt iedzīvotājus, runājot par reālām problēmām un vajadzībām.

⁴⁷ Neighbourhood Support New Zealand, pieejams www.ns.org.nz, aplūkots 15.10.2013.

⁴⁸ Turpat.

⁴⁹ Blogs. Neighbourhood Support New Zealand, pieejams <http://blog.ns.org.nz/>, aplūkots 15.10.2013.

Sadarbības partneri

“Kaimiņu atbalsts” cieši sadarbojas ar policiju un vairākām citām lokālajām organizācijām, lai samazinātu noziedzību, uzlabotu drošību, un sagatavotu iedzīvotājus ārkārtas situācijām un dabas katastrofām. Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācijas galvenie partneri ir Jaunzēlandes Policija, Tieslietu ministrija, Austrālāzijas Kaimiņu sardze.

Finansiālais nodrošinājums

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācijas galvenie finansiālie atbalstītāji ir Jaunzēlandes Tieslietu ministrija un uzņēmums *Acacia Law*. 2012. - 2013.g. Jaunzēlandes Tieslietu ministrija piešķir finansējumu Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācijai grantu piešķiršanai konkursa kārtībā “kaimiņu atbalsta” projektu īstenošanai. Pavisam tika atbalstīti trīsdesmit septiņi projekti no visas Jaunzēlandes par kopējo summu – 249718,- USD.⁵⁰ 2013-2014.g. projektu konkursa īstenošanai Jaunzēlandes Tieslietu ministrija piešķir 230926,7 USD vairāku projektu īstenošanai dažādās Jaunzēlandes vietās.⁵¹

Atbalsts bērnu drošībai

Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācija pievērš sevišķu uzmanību arī tādiem neaizsargātiem sabiedrības grupām kā bērni. Tam kalpo projekts “Kaimiņu atbalsts jaunākajiem” (*Junior Neighbourhood Support*). Minētās programmas mērķis ir veidot bērnos un skolniekos pašapziņu, drošības sajūtu un kopienas garu.⁵² Programma sadarbojas ar policiju, ugunsdzēsības dienestu, civilās aviācijas un ārkārtas situācijas institūcijām. Bērnu atbalsta programmu finansiāli atbalsta *Rotary* klubs un dažādi lokālie sponsori. Programma “Kaimiņu atbalsts jaunākajiem” 2004.gadā tika nosaukta starp piecām *Rotary* lielākajām atbalstītajām programmām.⁵³

Programmas mērķi ir sekojoši:

- attīstīt bērnos uzmanību par savu drošību skolās, mājās un ārpus tām;
- iemācīt bērniem “kaimiņu atbalsta” vērtības;
- iemācīt uzmanīgu attieksmi pret uguni;
- iemācīt civilās aizsardzības elementus;
- apbalvot pozitīvas iniciatīvas un labu uzvedību.⁵⁴

⁵⁰ Contestable Funding, pieejams <http://ns.org.nz/index.html/Funding/Funding>, aplūkots 15.10.2013.

⁵¹ Contestable Funding 2013-14, pieejams <http://www.ns.org.nz/index.html/Funding/2013>, aplūkots, 01.10.2013.

⁵² Junior Neighbourhood Support, pieejams www.ns.org.nz, aplūkots 15.10.2013.

⁵³ Turpat..

⁵⁴ Turpat.

***

Jaunzēlandes piemērā ir redzams, cik lielu uzmanību “kaimiņu sardzes” un “kaimiņu atbalsta” programmās var veltīt sociālajiem jautājumiem. Jau pats vārds – “atbalsts” programmas nosaukumā rāda uz Jaunzēlandes programmas prioritātēm. Gan Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācijas definētā misija, gan mērķi norāda uz dotās programmas sevišķo uzmanību kopienas sociālo problēmu risināšanai. Papildus personu un mājokļu drošības vairošanai, tiek domāts par drošības sajūtu veicināšanai un indivīdu atstumtības mazināšanu.

Jaunzēlandes programmā ir sevišķa uzmanība pievērsta bērnu drošībai, kam kalpo atsevišķa apakšprogramma. “Kaimiņu atbalsta” jumta organizācija ar bloga izmantošanu rāda labu piemēru, kā var veidot neformālu, sabiedrību uzrunājošu veidu “kaimiņu atbalsta” ideju popularizēšanā.

Butisks faktors Jaunzēlandes Kaimiņu atbalsta organizācijas pastāvēšanā ir Tieslietu ministrijas finansiālais atbalsts, kas ļauj pastāvēt ne tikai jumta organizācijai, bet arī saņemt finanšu atbalstu grantu veidā lokālajām organizācijām.

Austrija

Austrija ir viena Eiropas valstīm, kur “kaimiņu sardzes” projekti tiek aktīvi īstenoti. Viena no lielākajām “kaimiņu sardzes” organizācijām ir *ProNachbar*.⁵⁵ *ProNachbar (ProNeighbor)* mērķis ir izveidot tādu organizāciju, kuru atbalsta politiķi un kura aktīvi sadarbojas ar policiju, lai efektīvi novērstu zādzības no mājokļiem. Organizācijas mērķis ir samazināt noziedzību un vairost iedzīvotāju drošības sajūtu. Par drošību ir jā rūpējas katram, un nevis tikai tiem, kuri jau ir tikuši pakļauti noziegumam.

Kā noziedzības prevencijas metodēm *ProNachbar* izmanto:

- iedzīvotāju uzmanības vēršanu uz kriminālām aktivitātēm sev tuvākajā apvidū;
- iedzīvotāju informēšanu par kriminālajām aktivitātēm viņu mikrorajonā;
- tiesībsargājošo institūciju informēšanu par iedzīvotāju veiktajiem novērojumiem;
- iedzīvotāju informēšanu par pēdējo noziegumu veikšanas tehniku, un kā katrs var novērst līdzīgas tehnikas izmantošanu nākotnē;
- iedzīvotāju informēšanu par nepieciešamajiem preventīvajiem pasākumiem, lai novērstu noziegumus;
- plānu izstrādi pret zādzībām sadarbībā ar policiju;
- kaimiņu savstarpējās komunikācijas uzlabošanu.⁵⁶

ProNachbar norāda, ka viņu darbība ir uzlabojusi iedzīvotāju attieksmi pret savu drošību. Turklāt iedzīvotāji kļūst gatavi vairāk uzņemties atbildību par notiekošo savā apkaimē. *ProNachbar* projektu dēļ ir uzlabota pilsoņu sadarbība ar policiju, kā arī iedzīvotāju savstarpējā solidaritāte. Par “kaimiņu sardzes” labajiem rezultātiem tiek uzskatīti arī cilvēku dzīves un darba kvalitātes uzlabošanās.

ProNachbar ir izvirzījuši savai darbībai trīs pamata stratēģijas:

- Informācija – tiek nodrošināta organizācijas mājaslapā (www.pronachbar.at). Tā satur jaunākās ziņas par noteiktu rajonu pēdējām kriminālajām aktivitātēm. Ziņas tiek izsūtītas arī uz iedzīvotāju e-pastiem. Mikrorajonu koordinatori rūpējas par sava apvidus katra iedzīvotāja situāciju, komunicē ar katru un izplata individual novērojumu ziņas pārējiem joprojām biedriem.
- Prevencija – iedzīvotāju uzmanības vēršana uz svarīgākajiem apskatiem apkārtnes novērošanā; iedzīvotāju sadarbība ar policiju, lai novērstu iespējamus noziegumus;
- Komunikācija – tai tiek pievērsta lielākā uzmanība *ProNachbar* kustībā. Komunikācija ir nepieciešama visām “kaimiņu sardzes” aktivitātēm, gan iedzīvotājiem sazinoties savā strupā, gan sazinoties ar varas institūcijām. Tiek izmantoti visi mūsdienu

⁵⁵ *ProNachbar*, pieejams http://www.pronachbar.at/cms/front_content.php?idcat=214&idart=2191, aplūkots 12.10.2013.

⁵⁶ Turpat.

komunikācijas populārākie veidi – telefoni, e-pasts (gan kaimiņu, gan mikrorajona koordinators).⁵⁷

Finansiālais atbalsts

ProNachbar “finansējumu saņem finansējumu kā ziedojumus no privātajām kompānijām: *KingBill GmbH, Intact-Eartht, Musicsystems Veranstaltungstechnik, VAV Versicherungen, IBM – Österreich, Fol-Tec, Gcm Service Group, Safer City Bürgerprojekt in Villach.*⁵⁸

***

Austrijas „kaimiņu sardzes” piemērs rāda, cik liela nozīme noziedzības prevencijā ir teicamas komunikācijas uzturēšana starp mikrorajona iedzīvotājiem un policiju, kā arī iedzīvotāju savstarpējā saziņā. Zīmīgi, ka Austrijas „kaimiņu sardzes” aktīvisti kā vienu no mērķiem izceļ arī iedzīvotāju satraukuma, izolētības un baiļu mazināšanu. Līdz ar to ir redzams, ka „kaimiņu sardzes” projekti ne tikai mazina noziedzību un vairo iedzīvotāju drošību, bet arī panāk sociālo mērķu sasniegšanu.

---

⁵⁷ ProNachbar, pieejams http://www.pronachbar.at/cms/front_content.php?idcat=214&idart=2191, aplūkots 12.10.2013.

⁵⁸ ProNachbar sponsori, pieejams, http://www.pronachbar.at/cms/front_content.php?idcat=80&client=1&lang=1, aplūkots 12.10.2013.

Igaunija

Igaunijā „kaimiņu sardzes” programmas ieviešanai tika izveidota bezpeļņas organizācija „*Eesti Naabrivalve*”. Savu darbību tā uzsāka 2000.gada 5.maijā. Lielā mērā to veicināja Igaunijas valdības lēmums samazināt policijas darbinieku skaitu ar domu efektīvāk izmantot policijas resursus un iesaistīt sabiedriskās organizācijas noziedzības apkarošanā. Šīs idejas pauda gan tā laika tieslietu ministrs, gan augstākās policijas amatpersonas. Noziedzības novēršana kļuva par vienu no valdības nākotnes prioritātēm. Tas deva organizācijai papildus impulsu aktīvai darbībai. Finansiālu atbalstu no valdības gan vēl nācās gaidīt divus gadus.

„*Eesti Naabrivalve*” statūtos ir definēti tās mērķi:

- Nodrošināt drošu dzīves vidi;
- Iesaistīt iedzīvotājus noziedzības novēršanas aktivitātēs;
- Uzlabot cilvēku drošību mājās un sabiedrībā kopumā;
- Pārstāvēt iedzīvotāju intereses drošības jomā.⁵⁹

Lai sasniegtu tos, organizācija paredz:

- Iepazīstināt sabiedrību ar “kaimiņu sardzes” principiem;
- Veicināt vietējo “kaimiņu sardzes” sektoru izveidi un to efektīvu darbību;
- Izdod publiski pieejamus materiālus un organizēt apmācības par “kaimiņu sardzes” programmu;
- Attīstīt sadarbību ar valsts iestādēm, vietējām pašvaldībām un citām bezpeļņas organizācijām.⁶⁰

2009.gadā „*Eesti Naabrivalve*” izveidoja jaunu Attīstības programmu periodam līdz 2015.gadam, kurā nedefinēja arī tās misiju – veicināt katras mājas un tās tuvāko kaimiņu drošību visā Igaunijā. Organizācijas nākotnes redzējums uz 2015.gadu tika formulēts sekojoši:

- Lai “kaimiņu sardzes” darbības rajonos noziedzības līmenis būtu uz 50% zemāks nekā citur;
- Lai Igaunijā būtu vismaz 600 “kaimiņu sardzes” sektoru;
- Lai to rajonu iedzīvotāji, kuros darbojas “kaimiņu sardze”, justos lielākā drošībā kā pirms tam.⁶¹

Šai programmā „*Eesti Naabrivalve*” konkretizē arī galvenos mērķus:

1. Plašs sadarbības tīkls. Pieaug kaimiņu sardzes sektoru skaits un tajos iesaistīto biedru skaits.

Lai sasniegtu šo mērķi paredzēts veicināt informācijas apmaiņu starp sektoru biedriem par labāko kaimiņu sardzes praksi un veiksmes stāstiem. Ir paredzēts dot iespēju visiem interesentiem veidot “kaimiņu sardzes” sektorus savā dzīves vietā un tās apkārtnē. Turklāt ir paredzēts nodarboties ar izskaidrošanas darbu, meklēt jaunas iespējas kā izskaidrot iedzīvotājiem kaimiņu sardzes nozīmi drošas dzīves vides izveidošanā un noziegumu novēršanā. Kā vēl viena iniciatīva ir plānots

⁵⁹ Eesti Naabrivalve, pieejams <http://naabrivalve.ee/?mid=159>, aplūkots 15.10.2013.

⁶⁰ Turpat.

⁶¹ Turpat.

piedāvāt apmācības un seminārus par tēmām, kas nepieciešamas, lai attīstītu organizāciju, jo īpaši attiecībā uz jautājumiem, kas saistīti ar drošu dzīves telpu.

2. Ciešāka sadarbība ar „*Eesti Naabrivalve*” partneriem. Pieaug iestāžu un organizāciju skaits, kas sadarbojas ar “kaimiņu sardzes” organizāciju.

Lai sasniegtu šo mērķi, ir paredzēts sadarboties uz abpusēji izdevīga pamata ar iestādēm, kas darbojas drošības jomā, gan Igaunijā, gan ārvalstīs. Paredzēts izstrādāt jaunus produktus un pakalpojumus, kas palīdz labāk īstenot “kaimiņu sardzes” misiju. Organizācija ir definējusi sev uzdevumu - būt starpniekiem starp pusēm, kas meklē palīdzību drošas dzīves vides izveidošanā, palīdzot “kaimiņu sardzes” biedriem atrast atbilstošus sadarbības partnerus konkrēto problēmu risinājumiem, un otrādi. Turklāt tiek domāts, kā atrast partnerus organizācijas ilgtspējīgas darbības finansēšanai.

3. Organizācija ir līderis sabiedriskās domas veidošanā jautājumos par drošu dzīves vidi. Arvien vairāk medijos tiek minēta „*Eesti Naabrivalve*” darbība.

Lai sasniegtu šo mērķi, ir paredzēts aktīvi piedalīties projektos, diskusijās un likumdošanas iniciatīvās, kuras saistītas ar drošības jautājumiem un „*Eesti Naabrivalve*” darbību. Organizācija plāno pati organizēt diskusijas par dzīves vides drošību, un aicināt tajās piedalīties sadarbības partnerus. Ir izlemts arī izplatīt plašsaziņas līdzekļos iepazīstinoša satura informāciju un atsauksmes par „*Eesti Naabrivalve*” aktivitātēm un tās panākumiem.⁶²

Organizācijas struktūra

„*Eesti Naabrivalve*” iekšējā struktūra izveidota divos līmeņos – „galvas” organizācija – centrālais birojs un vietējie sektori. Galvas organizācijas pamatuzdevumi ir:

- Informēt sabiedrību par kaimiņu sardzes ideju, jaunumiem, sasniegumiem;
- Piesaistīt jaunus organizācijas biedrus veidojot jaunus kaimiņu sardzes sektorus;
- Organizēt un vadīt sadarbību starp vietējiem organizācijas sektoriem un valsts un pašvaldības institūcijām, citām organizācijām, kas palīdz uzlabot drošas vides izveidi;
- Izplatīt izglītojošus un informatīvus materiālus starp organizācijas biedriem;
- Sadarbībā ar organizācijas partneriem organizēt apmācības un cita veida sapulces.⁶³

Vietējo sektoru pamatuzdevums ir izveidot pozitīvas savstarpējās kaimiņattiecības un būt aktīvā komunikācijā un sadarbībā ar pašvaldības un policijas pārstāvjiem ar mērķi nodibināt aktīvu informācijas apmaiņu starp kaimiņiem, policijas un pašvaldības pārstāvjiem, citu organizāciju pārstāvjiem, kuri piedalās vietējā

⁶² Eesti Naabrivalve, pieejams <http://naabrivalve.ee/?lang=2>, aplūkots 15.10.2013.

⁶³ Turpat.

sektora pamatproblēmu risināšanā. Organizācijas vietējā sektora pārstāvībai parasti tiek izvēlēts aktīvs, uzticību pelnošs iedzīvotājs – sektora vecākais, kuram nereti ir pieredze drošības jautājumos (izbijis policists, apsargs, ugunsdzēsējs u.c.). Tā uzdevumos ir vadīt sektora darbību, komunicēt ar organizācijas centrālo biroju, policijas un citu sadarbības partneru pārstāvjiem. Kā atzīst policijas darbinieki, tad informācijas par noziegumu ātrāka iegūšana palīdz efektīvāk atklāt noziegumu.

Cīņa ar noziedzību paredz ne tikai preventīva rakstura pasākumus, bet arī profilaktiska rakstura pasākumus. Organizācija jaunizveidotajos sektoros izkarina sienu plāksnes ar brīdinošiem uzrakstiem, par to, ka dotā māja piedalās “kaimiņu sardzes” programmā. Starp sektora biedriem tiek izplatītas izglītojoša rakstura skrejlapas (piemēram, par drošu durvju un slēdzeņu uzstādīšanu, efektīvu signalizācijas uzstādīšanu u.c.), veiktas apmācības un sniegtas konsultācijas par jautājumiem saistītiem ar drošu dzīves vidi. Arī plaša informācija masu medijos informē noziedzniekus par “kaimiņu sardzes” organizācijas sektoru gatavību aizstāvēt gan sevi, gan savus īpašumus. Tas viss kaimiņu sardzes sektorus padara „neinteresantus” noziegumu plānotājiem.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu „*Eesti Naabrivalve*” darbību Igaunijas teritorijā, tās biedriem tiek piedāvātas dažāda veida apmācības. Visiem interesentiem, kuri vēlas kļūt par organizācijas biedriem - sektoru dalībniekiem, sākotnēji ir izejama apmācība par “kaimiņu sardzes” būtību. Šai mācību kursā apmācību dalībnieki iegūst zināšanas gan par “kaimiņu sardzes” darbības vispārējiem principiem, izveidošanās vēsturi, citu valstu pieredzi, gan par konkrētiem jautājumiem, kas saistīti ar konkrētu problēmu risinājumiem, t.i., sektoru sapulču organizēšanu, konkrēto drošības problēmu noteikšanu, jaunu locekļu piesaistīšanu, cilvēku motivēšanu, tehnisko līdzekļu izmantošanu nodrošinot personīgo drošību, sava īpašuma drošību u.c. Šī apmācība parasti notiek vairāku dienu semināra formātā. „*Eesti Naabrivalve*” šim nolūkam 2001.gadā ir izdevusi „Mācību līdzekli par kaimiņu sardzi” (Tallin 2001, NO „EESTI NAABRIVALVE”). Parasti šai apmācību procesā piedalās arī vietējās teritorijas policijas pārstāvis, kurš iepazīstina ar sevi, kā sadarbības partnera kontaktpersonu, policijas darba metodēm, informē par kriminogēno situāciju sektora teritorijā. Pēc nepieciešamības tiek uzaicināti arī citu sadarbības partneru pārstāvji – vietējās pašvaldības, apsaimniekotāju organizāciju, apsardzes firmu u.c.

„*Eesti Naabrivalve*” trīspadsmit darbības gadiem “kaimiņu sardzes” sektori ir izveidojušies visā Igaunijā. Ņemot vērā straujo organizācijas izplatību, 2004.gadā tika izveidots „Apaļais galds”. Tā ir “*Eesti Naabrivalve*” ietilpstoša institūcija, kuru izveido apvienojoties vismaz desmit sektoriem vienas teritorijas ietvaros. Tās mērķis ir sektoru kopīgo interešu parstāvība attiecībās ar Sadarbības partneriem Kopīgās darbības līguma ietvaros, kopīgu sektoru biedru apmācību organizēšana, informācijas apmaiņa un sektoru darbības uzlabošana. „Apaļā galda” izveidošanu un darbību reglamentē „NVO Igaunijas Kaimiņu sardzes Teritoriālā apaļā galda darba kārtība”⁶⁴

⁶⁴ Eesti Naabrivalve, pieejams <http://naabrivalve.ee/?lang=2>, aplūkots 15.10.2013.

Sadarbības partneri

„*Eesti Naabrivalve*” valdes locekle Tīna Ristmae intervijā pētījuma autoram skaidro to, ka galvenais organizācijas sadarbības partneris ir Igaunijas valsts policija, ar kuru ir parakstīts sadarbības līgums. Jāmin, ka šī sadarbība notiek abos līmeņos, gan „galvas” organizācijas, gan vietējo sektoru līmenī. Vadības līmenī sadarbība vairāk izpaužas kā organizācijas iespēja informēt policijas vadību par kaimiņu sardzes darbības rezultātiem, izteikt savu vērtējumu par drošības situāciju konkrētos dzīvojamajos rajonos, dalīties ar citu vērtīgu informāciju. Šai līmenī tiek spriests arī par organizācijas finansēšanas iespējām.

Vietējā līmenī, veidojot jaunus “*Eesti Naabrivalve*” sektorus, tiek parakstīts četrpusējs sadarbības līgums (*Skatiet līguma paraugu Pielikumā Nr.1!*). Bez organizācijas pārstāvja un vietējā sektora pārstāvja, to obligāti paraksta arī policijas pārstāvis, vietējās pašvaldības pārstāvis un nereti arī pašvaldības policijas pārstāvis. Līgumā katrai tā pusei ir atrunāti tās pienākumi. Organizācijas biroja pienākumos ir tieši organizēt sadarbību vietējā līmenī, izplatīt nepieciešamo informāciju sektoros, veikt apmācības.

Sektora vecākā pamatpienākums ir organizēt sektora darbību un uzturēt kontaktus ar policijas un pašvaldības pārstāvjiem, mainoties ar informāciju noziegumu efektīvākai atklāšanai. Savukārt policijas darbinieka pienākums ir „būt pieejamam”, ātri reaģēt uz sektora dalībnieku sniegto informāciju, pašam nepieciešamības gadījumā informēt kaimiņu sardzes sektora vecāko un dalībniekus par notiekošo rajonā. Pašvaldība kā līguma puse uzņemas pienākumu informēt pašvaldības rajona iedzīvotājus par kaimiņu sardzes aktivitātēm, sniegt atbalstu sektoru izveidē, ļaut izmantot pašvaldības telpas sektoru sapulcēm. Tiek veidots arī konkrēts darbības plāns katra vietējā sektora kriminogēnās situācijas risināšanai. Praktiski šo līguma pušu aktīva sadarbība arī nodrošina galvenos kaimiņu sardzes programmas darbības rezultātus konkrētajā teritorijā.

Tomēr bez jau minētās policijas un pašvaldības partneriem, “*Eesti Naabrivalve*” sadarbojas ar daudzām citām organizācijām, kas palīdz uzturēt drošību “kaimiņu sardzes” sektoru darbības vietās. Šādi partneri ir privātās apsardzes firmas. Organizācija cieši sadarbojas ar Igaunijas Drošības asociāciju, kura apvieno sevī lielākos Igaunijas apsardzes uzņēmumus. Ir gadījumi, kad kaimiņu sardzes sektoros tieši apsardzes uzņēmums var visefektīvāk radīt drošības sajūtu. Tas tiek panākts izmantojot tehniskos līdzekļus – dažāda veida signalizācijas, trauksmes pogas u.c. Tas ir maksas pakalpojums, un ne visi iedzīvotāji var to atļauties. Tomēr cenas apsardzes pakalpojumiem, piesaistot tos caur “*Eesti Naabrivalve*”, un krietni lētākas. Šajā gadījumā kaut kāda mērā „atslodze” tiek dota arī policijai. Apsardzes uzņēmuma darbinieki uz izsaukumiem ierodas pirmie un tikai nepieciešamības gadījumā izsauc policiju.

Apsaimniekotāju uzņēmumi bieži vien paši ir ieguvēji no kaimiņu sardzes darbības viņu apsaimniekotajās mājās. Tiek pasārgats kopīpašums no izzagšanas, sakārtota apkārtnē, veidojas aktīvāka komunikācija ar iedzīvotājiem. Tāpēc bieži vien apsaimniekotāju uzņēmums pats iesaistās informācijas izplatīšanā par kaimiņu sardzes programmu un atbalsta to dažādos veidos.

“*Eesti Naabrivalve*” ir citi sadarbības partneri: Sarkanais krusts, Sieviešu patversme, Cietušo serviss, Dzīvnieku aizsardzības organizācija u.c. Nepieciešamība izmantot minēto organizāciju palīdzību tiek noteikta katrā kaimiņu sardzes sektorā atsevišķi. Tomēr visparējā informācija par šīm organizācijām un to pakalpojumiem ir pieejama gan “*Eesti Naabrivalve*” mājas lapā, gan tiek izplatīta sektoros bukletu vai skrejlapu veidā. Katram organizācijas sektora dalībniekam ir iedots saraksts ar kontaktinformāciju par visiem sadarbības partneriem. Šī informācija tiek bieži izkarināta arī dzīvojamo māju kāpņu telpās, kuras piedalās programmā.

Finansiālais nodrošinājums

Finansējums Igaunijas “kaimiņu sardzes” attīstībai un uzturēšanai veidojas no vairākiem avotiem:

- Valsts finansējums;
- Biedru naudas;
- Projektu finansējums;
- Sponsoru naudas, ziedojumi.

Valsts finansējums “*Eesti Naabrivalve*” tiek piešķirts katru gadu no Iekšlietu ministrijas budžeta. Katru gadu finansējuma summa atšķiras, to piešķir saskaņojot ar Iekšlietu ministriju, ņemot vērā gan tās budžeta stāvokli, gan “kaimiņu sardzes” organizācijas plānotajām gada aktivitātēm. Valsts finansējums biedrībai netika piešķirts no tās izveidošanās brīža, bet gan tikai no 2002.gada, piešķirot finansējumu viena pilna darba laika darbinieka algas nodrošināšanai. Kā paskaidroja organizācijas parstāve Tiina Ristmae, tad lielu lomu valdības finansējuma piesaistei nospēlēja veiksmīga biedrības darbības atspoguļošana publiskajā telpā. Pateicoties “kaimiņu sardzes” darbībai bija atklāti vairāki noziegumi, par kuriem sabiedrība uzzināja no dažādiem masu saziņas līdzekļiem.⁶⁵ Tas savukārt palielināja “*Eesti Naabrivalve*” atpazīstamību un popularitāti. Tas nepalika nepamanīts arī valdības līmenī.

Pašlaik (2014.g.) ar valdības finansējuma tiek segtas trīs darbinieku algas un biroja uzturēšanas izdevumi. Ļoti nelielu daļu no kopējā biedrības finansējuma sastāda iemaksātās biedru naudas. Tās apmērs katram organizācijas biedram ir noteikts 1 EUR gadā. Kā atzīst pats “*Eesti Naabrivalve*” vadītājs, tad šī maksa ir simboliska un vairāk domāta kā biedra aktīvas pozīcijas un labas gribas apliecinājums. Visbiežāk šī nauda tiek izmantota izdevumu segšanai ikgadējam kopīgam biedru svētku pasākumam.

Īpaši svarīgs finansējuma avots organizācijas pirmsākumos bija sponsoru iemaksas un ziedojumi. Nereti gadījās, ka kādam no vietējā sektora aktīvistiem pieder uzņēmums, kas gatavs ziedot vai kļūt par sponsoru tieši vietēja sektora aktivitātēm. “*Eesti Naabrivalve*” ir ieguvusi sabiedriskā labuma statusu, kas ļauj

---

⁶⁵ Tiina Ristmae intervija pētījuma autoram.

ziedotājiem saņemt nodokļu atlaides. Tas ļauj organizācijas vadībai piesaistīt konkrētus uzņēmumus – ziedotājus.

Kā vēl vienu finansējuma avotu noteikti jāmin dažādu Eiropas fondu programmu finansējuma piesaiste. Organizācija aktīvi piedalās dažādās programmās, vērstās uz drošas dzīves vides izveidošanu. Tajās biedrība iegūst finansējumu dažādu aktivitāšu īstenošanai atbilstoši katras konkrētās programmas ietvaros. Te gan jāmin tas, ka šādu finansējumu ir grūtāk plānot, tas ir atkarīgs no izsludināto programmu skaita, pašas organizācijas aktivitātes projektu rakstīšanā, kā arī uzrakstītā kvalitātes (ne vienmēr uzrakstītie projekti tiek apstiprināti). Kā vienu no pēdējiem apgūtajiem projektiem var minēt „Trauksmes pogas” pakalpojumu, kura ieviešanai tika piesaistīts finansējums no Igaunijas-Šveices sadarbības programmas.

Līdzinājās “kaimiņu sardzes” darbības rezultāti

Organizācijas valdes locekle Tiina Ristmae norāda⁶⁶, ka pēdējā aptaujā, kura tika veikta 2008.gadā (finansējuma trūkuma dēļ tā nav veikta atkārtoti), un kuru veica Tartu Universitāte, “kaimiņu sardzes” darbība Igaunijā ir efektīva – ir samazinājies noziegumu skaits un izveidojušās ciešākas kaimiņu attiecības programmas darbības rajonos. Laiku pa laikam tiek saņemti ziņojumi arī no policijas, kuri liecina, ka programma ir palīdzējusi palielināt drošību tieši tur, kur tā darbojas. 2006.gada pētījums par kaimiņu sardzes darbību, kura gaitā tika aptaujāti 283 programmas dalībnieki trīs dažādos valsts rajonos, liecina, ka 67% iesaistīto kaimiņu sardzē iedzīvotāju, jūtas drošāk nekā pirms tam.⁶⁷ 72% aptaujāto sajūt vieglāk sasniedzamu palīdzību nepieciešamības gadījumā, bet 71% uzskata, ka viņu māja ir labāk pasargāta pēc pievienošanās kaimiņu sardzes kustībai.⁶⁸ Runājot par novērstajiem noziegumiem (noziegumi, kuri nav notikuši un par tādiem netiek veikta uzskaitē nevienā ietādē), tad 18% aptaujāto biedru uzskata, ka viņu darbības sektorā ir novērsts kāds noziegums un 10% uzskata, ka ir veikta likumpārkāpēja aizturēšana.⁶⁹

91% aptaujāto savas attiecības ar kaimiņiem raksturo kā labas (ieleikot atzīmi 4 un 5 pēc 5 baļļu sistēmas). Sa darbība ar policiju vidēji pēc 5 baļļu sistēmas tiek novērtēta kā 3,5. Par iedzīvotāju ieinteresētību un aktivitāti liecina pētījuma dati par vēlmi piedalīties programmas apmācībās. Vislielāko interesi izraisa apmācības par uzvedību krīzes situācijās (83%), pašaisardzības apmācības (78%).⁷⁰ Tāpat liela interese ir par likumdošanu, signalizāciju uzstādīšanu un kaimiņu sardzes programmas pamatprincipiem.

Pētījums liecina, ka galvenā motivācija pievienoties kaimiņu sardzes programmai ir iedzīvotāju saskaršanās ar konkrētām problēmām drošības jomā sava dzīves

⁶⁶ Tiina Ristmae intervija pētījuma autoram.

⁶⁷ 2006. gada pētījums, pieejams (<http://naabrivalve.ee/?mid=160>, aplūkots 15.10.2013).

⁶⁸ Turpat.

⁶⁹ Turpat.

⁷⁰ Turpat.

vietā. Pētījuma rezultāti liecina, ka kaimiņu sardzes kustība Igaunijā ir rezultatīva noziegumu noveršanā, un tā palīdz iedzīvotājiem samazināt bailes no noziedzības.

***

Igaunijas pieredze ir sevišķi aktuāla Latvijai, dēļ abu valstu līdzīgās vēstures un demokrātiskā tranzīta procesa līdzībām abās valstīs. „Kaimiņu sardzes” programmas uzsākšanai Igaunijas pieredze var lieti noderēt. Zīmīgi, ka arī Igaunijā tāpat kā Rietumu valstīs pirmie „kaimiņu sardzes” projekti bija iedzīvotāju pašiniciatīvas auglis. Valsts finansiāla palīdzība tik sniegta vēlāk, kad „kaimiņu sardze” jau sevi bija pierādījusi.

Būtiski, ka Igaunijas „kaimiņu sardzei” ir izdevies piesaistīt gan Eiropas Savienības fondu, gan Igaunijas Iekšlietu ministrijas finansējumu. „*Eesti Naabrivalve*” ir ieguvusi sabiedriskā labuma organizācijas statusu, un tas ir veicinājis privāto sponsoru atbalstu (šads statuss dod nodokļu atlaides ziedotājiem).

Līdzīgi kā citās valstīs, kas ir īstenojušas „kaimiņu sardzes” programmas, arī Igaunijā būtiska ir partnerība ar valsts policiju. Prakse, kas varētu noderēt arī Latvijai, ir Igaunijas „kaimiņu sardzes” sadarbība ar privātajām apsardzes firmām. Sabiedriskās domas aptaujas rāda, ka „kaimiņu sardzes” programma Igaunijā tiek uztveta pozitīvi. Reālu noziegumu novēršana dod pamatu šādai pozitīvai attieksmei.

Lielbritānija

„Kaimiņu sardzes” īstenošana Lielbritānijā tika uzsākta 1982.gadā Mollingtonā, Čišairā (*Mollington, Cheshire*). Sākotnēji gan to sauca par „māju sardzi” (*Home Watch*), šāds nosaukums ir saglabājies daļā Anglijas. Kopš uzsākšanas programma ir izplatījusies visā Anglijā un Velsā. Sākotnēji Lielbritānijā „kaimiņu sardze” sākās kā mazu, lokālu grupu darbība, jumta organizāciju izveide sekoja vēlāk. Mazo grupu skaitam pieaugot, tās sāka apvienoties reģionālās organizācijās. Mūsdienās (2014.g.) „kaimiņu sardzes” kustība Lielbritānijā ir kļuvusi par vienu no vislielākajām sabiedriskajām kustībām Lielbritānijā, tajā ir iesaistījušies aptuveni 3,8 miljoni mājoķļu īpašnieku vai īrnieku.⁷¹

Neighbourhood & Home Watch Network („Kaimiņu un māju sardzes” tīkls)

Jumta organizācija *Neighbourhood & Home Watch Network* (NHWN) tika izveidota 2007.gada aprīlī, pateicoties finansējumam no iekšlietu ministrijas (*Home Office*)⁷². Nepieciešamību pēc šādas organizācijas aktualizēja brīvprātīgie, kuri jūta vajadzību pēc nacionāla līmeņa organizācijas, kas pētu izplatīt labākos prakses piemērus, organizēt apmācību un pārstāvēt „kaimiņu sardzes” organizāciju intereses valsts līmenī.⁷³ *Neighbourhood & Home Watch Network* ir jumta organizācija „kaimiņu sardzes” un „māju sardzes” grupām Anglijā un Velsā. Organizācija algo sešu darbinieku kolektīvu.⁷⁴

Neighbourhood & Home Watch Network organizācijas misijas ziņojumā kā „kaimiņu sardzes” mērķis ir norādīts iedzīvotāju savstarpējās uzticēšanās panākšana, kā arī cilvēku atstumtības, baiļu, neaizsargātības un vientulības mazināšana. Tātad ir redzams, ka „kaimiņu sardze” papildus iedzīvotāju drošības vairošanai risina arī plašāku sociālo problēmu loku. Britu organizācija norāda, ka tās kopienas, kuras īsteno „kaimiņu sardzes” un „māju sardzes” programmas, kļūst draudzīgākas. *Neighbourhood & Home Watch Network* norāda, ka „kaimiņu sardzes” 79% gadījumu, „kaimiņu sardzes” grupu uzsāktā darbība pazemina noziedzības rādītājus.⁷⁵

Organizācijas struktūra

Neighbourhood & Home Watch Network ir 43 „kaimiņu sardzes” brīvprātīgo pārstāvju, kuri katrs sadarbojas ar atbilstošo Policijas spēku rajonu (*Police Force Area*). Arī katrs Policijas spēku rajons ir norīkojis pa vienam atbildīgajam policistam, kurš sadarbojas ar „kaimiņu sardzi”. *Neighbourhood & Home Watch*

⁷¹ Neighbourhood Watch & Home Watch, pieejams www.ourwatch.org.uk, aplūkots 15.10.2013.

⁷² Home Office, pieejams <https://www.gov.uk/government/organisations/home-office>, aplūkots 12.10.2013.

⁷³ Neighbourhood Watch & Home Watch, pieejams www.ourwatch.org.uk, aplūkots 15.10.2013.

⁷⁴ Turpat.

⁷⁵ Turpat.

Network ir desmit reģionālie „kaimiņu sardzes” grupu pārstāvji, kuri pārstāv savu reģionu valsts līmeņa sapulcēs. Tā piemēram *East Midlands* reģionālais pārstāvis pārstāv vairākus rajonus: *Leicestershire*, *Derbyshire*, *Lincolnshire*, *Northamptonshire* un *Nottinghamshire* nacionālā līmeņa sapulcēs. Pēc katras šāds sapulces reģionālie pārstāvji nodod tālāk visu informāciju mazākām „kaimiņu sardzes” grupām.

Sadarbības partneri

Neighbourhood & Home Watch Network kā savus sadarbības partnerus norāda Anglijas un Velsas policijas spēkus kā arī Vaadošo policijas virsnieku asociācija (*Association of Chief Police Officers (ACPO)*).

Kā cits sadarbības partneris ir VISAV Limited, kas nodrošina „kaimiņu sardzes” brīdināšanas sistēmu, kuras pamatā ir „kaimiņu sardzes” droša datubāze un komunikācijas sistēma. Dotā sistēma satur informāciju par tūkstošiem „kaimiņu sardzes” grupām un aktīvistiem, nodrošinot vajadzības gadījumā ātru kustības biedru informēšanu.

Britu „kaimiņu sardzes” jumta organizācija sadarbojas arī ar Ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un Vadošo ugunsdzēsības virsnieku asociāciju (*Fire & Rescue Service and the Chief Officers Association (CFOA)*). Ugunsdzēsēju organizācijas palīdz „kaimiņu sardzes” grupām ar konsultācijām par to, kā pasargāt savus mājokļus no ugunsgrēka.

Finansiālais nodrošinājums

Neighbourhood & Home Watch Network (NHWN) pamatienākumi nāk no Iekšlietu ministrijas (*Home Office*), tas notiek ik gadus piešķirot nepieciešamo finansējumu.

Kopš 2010.gada Iekšlietu ministrija piešķir finansējumu *NHWN* centrālā biroja izdevumus segšanai. Ministrijas finansējums tiek piešķirts arī *NHWN* mājaslapas izveidei un uzturēšanai. Sadarbība starp ministriju un *NHWN* notiek stratēģiskā līmenī. Regulāri tiek rīkotas kopīgas sapulces, kur tiek apspriesti „kaimiņu sardzes” un ministrijas aktuālie jautājumi noziedzības novēršanā.

Neighbourhood & Home Watch Network papildus minētajam meklē vēl finansējumu no privātajiem fondiem. Viens tāds piemērs ir kompānija *Avocet Hardware*. *Neighbourhood & Home Watch Network* reklamē viņu produkciju savā mājaslapā, par ko saņem atlīdzību. *Avocet Hardware* ražo logu un durvju drošības sistēmas, kas palīdz samazināt ielašanās iespējas. Firmas mērķis ir ražot drošas durvis un logus, tas sakrīt ar vienu no „kaimiņu sardzes” un „māju sardzes” mērķi – padarīt mājokļus drošākus. Tādējādi minētais sadarbības piemērs ir veiksmīgs veids kā iegūt finansējumu „kaimiņu sardzes projektiem, vienlaikus palīdzot ražotājiem sasniegt savus biznesa mērķus.

Līdzīgu, abpusēju izdevīgumu demonstrē *NHWN* sadarbība ar privātfirmu *Master Locksmiths Association*. Minētā kompānija labprāt sadarbojas ar “kaimiņu sardzes” un “māju sardzes” programmām, sponsrējot uzlīmju izgatavošanu. *Master Locksmiths Association* ražo slēdzenes un publicē „kaimiņu sardzes” grupām vērtīgu informāciju *NHWN* mājaslapā. *Master Locksmiths Association padomi labi palīdz mājokļu īpašniekiem izvēlēties drošākos atslēgu risinājumus, lai maksimāli pasargātu savus mājokļus no zādzībām.*

Kā vēl viens *NHWN* finansiālais atbalstītājs ir apdrošināšanas starpnieku kompānija *Towergate Insurance*, kas ir daļa no lielākās apdrošinātāju starpnieku grupas Eiropā - *Towergate Group*. 2011.gadā *Towergate Insurance* sponsorēja „kaimiņu sardzes” grupu velobraucienus un citas „kaimiņu sardzes” aktivitātes. Brīvprātīgie „kaimiņu sardzes” aktīvistu savu grupu darbībai meklē vēl finansējumu lokālā līmenī. Jumta organizācija šādu finansiālu palīdzību lokālajām „kaimiņu sardzes” grupām nesniedz.

***

Lielbritānijas pieredze ir noderīga, lai saprastu, kā nelielas, sākotnēji nesaistītas „kaimiņu sardzes” un „mājokļu sardzes” grupas pakāpeniski apvienojas un vēlāk izveido lielu asociāciju visas Anglijas un Velsas līmenī. Šādas jumta organizācijas darbība nav iespējama bez finansiāla atbalsta. Organizācijas administratīvos un darbinieku algošanas izdevumus sedz Lielbritānijas *Home Office*, kas Latvijas valsts pārvaldē pēc funkcijām un uzdevumiem atbilst Iekšlietu ministrijai. Valsts institūcijām „kaimiņu sardze” ir ļoti izdevīga un nepieciešama, jo labi palīdz pilsoņu drošības vairošanā un noziedzības mazināšanā. Ir redzams, ka ar „kaimiņu sardzes” grupām Anglijā un Velsā sadarbojas arī ugunsdzēsības un glābšanas dienests, kas arī ir ieinteresēts ar aktīvo pilsoņu palīdzību uzlabot mājokļu ugunsdrošību.

No Lielbritānijas piemēra var mācīties veiksmīgo – abpusēju izdevīgo sadarbību starp dažādām privātajām kompānijām un „kaimiņu sardzes” jumta organizāciju. Pārsvārā lielākie sponsori ir ar slēdzeņu, durvju un logu biznesu kā arī ar apdrošināšanu saistītas kompānijas. Šādu uzņēmumu interesēs ir reklamēt drošību vairojošu produkciju iedzīvotājiem, savukārt „kaimiņu sardzes” aktīvistiem noder uzņēmēju – speciālistu palīdzība padomu un finanšu veidā.

„Kaimiņu sardzes” ārvalstu prakses piemērošana Latvijā

Lai gan pilnīga noziedzības novēršana drīzāk nav iespējama, tomēr, ir iespējams samazināt noziedzīgo nodarījumu skaitu līdz minimumam un panākt arvien drošākus dzīves apstākļus pēc iespējas lielākam iedzīvotāju skaitam. LR Valsts policijas oficiālā informācija par noziedzības stāvokli valstī liecina, ka vairākos noziedzīgo nodarījumu veidos situācija pēdējos gados ir uzlabojusies. Tā piemēram, sevišķi smago noziegumu skaits pēdējos gados ir samazinājies.⁷⁶ Tomēr, sevišķi svarīga ir tendence, kas saistīta ar pret personu īpašumu vērstajiem noziegumiem. Šajā ziņā situācija ne tikai nav uzlabojusies, bet pat pasliktinājusies. Tā, piemēram, neliela apmēra zādzību skaits pēdējos gados ir pieaudzis, bet dzīvokļu zādzību skaits ir palielinājies.⁷⁷

Efektīvai policijas darbībai ir nepieciešams iedzīvotāju atbalsts, kas ļauj īstenot noziegumu profilakses pasākumus un veicina pārkāpēju notveršanu. Iedzīvotāju gatavība sadarboties ar policiju ir atkarīga no uzticēšanās pakāpes tiesībsargājošajām institūcijām. TNS Latvija 2010.gada rudenī veiktā iedzīvotāju aptauja norādīja, ka policijai „drīzāk uzticas” 45 % Latvijas iedzīvotāju, bet „drīzāk neuzticas” - 48%.⁷⁸ Cits pētījums, kuru pēc Valsts policijas pasūtījuma 2010. g. beigās un 2011.g. sākumā veica SIA "Factum", norāda, ka policijai „neuzticas” un „drīzāk neuzticas” 29% aptaujāto. Turklāt 76% aptaujāto atbildēja, ka nepazīst sava rajona policijas iecirkņa inspektoru.⁷⁹ TNS Latvija aptauja parādīja, ka 2012.gada oktobrī policijai uzticējās 52% respondentu⁸⁰.

Iepriekšminētā informācija sniedz tikai nelielu ieskatu noziedzības situācijā Latvijā, tomēr pat ar virspusēju skatu ir redzams, ka „kaimiņu sardzes” īstenošanu situāciju varētu uzlabot. Ārvalstu pieredze dod pamatu šādam apgalvojumam. Lai gan „kaimiņu sardzes” programmu īstenošana nav speciāli atrunāta Latvijas likumdošanā, tomēr tās īstenošanai nav arī likumos noteiktu šķēršļu. Latvijas likumdošana paredz tiesību sargājošo institūciju sadarbību ar privātpersonām noziedzības novēršanā. LR Valsts pārvaldes iekārtas likums nosaka, ka valsts nevar pilnībā deleģēt noteiktus valsts pārvaldes uzdevumus, piemēram, „administratīvo aktu izdošanu, pārvaldes uzdevumus, kas saistīti ar valsts ārējās un iekšējās drošības funkciju izpildi, (41.pants).⁸¹ Tādējādi, lai gan valsts nevar pilnībā uzticēt indivīdu drošības jautājumu risināšanu pašiem iedzīvotājiem, tomēr tā var aktīvi sadarboties ar privātpersonām, nevalstiskajām organizācijām un privātajām apsardzes firmām drošas vides veidošanā. Minēto sadarbību paredz LR

⁷⁶ Valsts policija, pieejams <http://www.vp.gov.lv/index.php?sadala=305&id=13052>, aplūkots 15.10.2013.

⁷⁷ Turpat.

⁷⁸ TNS Latvija, pieejams, <http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=3391>, aplūkots 15.10.2013.

⁷⁹ Factum, pieejams <http://www.edruva.lv/zinas/sabiedriba/datums/2007-10-18/zina/25790>, aplūkots 15.10.2013.

⁸⁰ Iedzīvotāju aptauju pētījumu aģentūra TNS, pieejams <http://www.tns.lv/?lang=lv&fullarticle=true&category=showuid&id=4065>, aplūkots 15.10.2013.

⁸¹ Valsts pārvaldes iekārtas likums, pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=63545>, aplūkots 15.10.2013.

likums „Par policiju”, kurā ir noteikts, ka „Policija sadarbojas ar iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām.”⁸²

Latvijas Republikas likuma „Par policiju” 19. pants „Pašvaldības policija” nosaka, ka «Pašvaldības policijas pienākumos ietilpst: likumpārkāpumu profilakse».⁸³ Minētā likuma 10.panta „Policijas darbinieka pamatpienākumi” 7.punkts paredz sekojošos policista pienākumus: „savu pilnvaru ietvaros atklāt noziedzīgu nodarījumu un administratīvo pārkāpumu cēloņus un tos veicinošos apstākļus un veikt pasākumus to novēršanai; piedalīties personu tiesiskajā audzināšanā”.⁸⁴ Bez ciešas sadarbības ar iedzīvotājiem policistiem nav iespējams minētos uzdevumus veikt efektīvi. Likuma „Par policiju” 10.panta 7.punktā minētā noziegumu iemeslu meklēšana atbilst vienai no dotā pētījumā apskatītajām teorētiskajām pieejām noziedzības profilaksei, kas paredz noziedzības sociālo iemeslu noskaidrošanu.

Policijas uzdevuma – iedzīvotāju drošības nodrošināšanas izpildi ir iespējams uzlabot ar iedzīvotāju pašorganizēšanos atbalstīšanu un aktīvu sadarbību ar Valsts un pašvaldības policiju vietējā līmenī. Šādas izmaiņas ir iespējams īstenot ar „Kaimiņu sardzes” programmu uzsākšanu. Līdz šim nav ne LR Valsts policija, ne pašvaldības policija nav īstenojusi nozīmīgus pasākumus un projektus, lai aktivizētu iedzīvotājus un NVO aktīvāk sadarbītos ar policiju sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšanā. Pēdējā laikā ir gan īstenots “Eiropas Reģionālās attīstības fonda” finansēts projekts “Vienotais notikumu reģistrs”, kā arī Eiropas Komisijas atbalstītais projekts „Uz sabiedrību vērsts policijas darbs Latvijā”, tomēr minētie pasākumi nespēj nodrošināt tādu sabiedrības pašorganizēšanos un sadarbības ar tiesību sargājošajām institūcijām pakāpi, kā to paredz „Kaimiņu sardzes” programma.

No iepriekšaprakstītā var secināt, ka Latvijas likumdošana neliek šķēršļus „kaimiņu sardzes” projektu uzsākšanai, pārējais ir pašu „kaimiņu sardzes” aktīvistu rokās. Nepieciešama arī pretimnākšana no tiesību sargājošajām institūcijām Latvijā. Bez policijas partnerības „kaimiņu sardzes” īstenošana zaudē efektivitāti un jēgu. Policijas sadarbība ar iedzīvotājiem nav labā stāvoklī, tāpat arī pilsoņu uzticēšanās policijai nav tajā līmenī, kādā tai vajadzētu būt. „Kaimiņu sardzes” programma var uzlabot abus šos rādītājus.

Kā ir redzams, no dotajā pētījumā apskatītajiem citu valstu piemēriem, „kaimiņu sardzes” un „kaimiņu atbalsta” projekti papildus drošības vairošanai, risina arī tādas sociālās problēmas kā vientulība, atstumtība, nedrošības sajūta u.c. Latvijā šādas problēma spastāv, un būtu tikai apsveicami, ja „kaimiņu sardzes” programma ietekmētu situāciju uz labo pusi. Tā kā „kaimiņu sardzes” projekti paredz ne tikai komunikāciju ar policiju vai apsardzes firmām, bet arī kaimiņiem savā starpā, tad šādi projekti veicinātu labas attiecības starp kaimiņiem, mācītu cilvēkiem komunikācijas prasmi un uzlabojot attiecību atmosfēru, uzlabos arī cilvēku dzīves kvalitāti.

---

⁸² LR likums „Par policiju”, pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=67957>), aplūkots 15.10.2013.

⁸³ Turpat.

⁸⁴ Turpat.

Saikņu veidošanās satrp cilvēkiem veicina sociālā kapitāla vairošanos, cilvēki izjūt savu vērtīgumu un uzņemas atbildību par savu un citu drošību. Šāda aktīva nostāja veicina pilsoniskās sabiedrības veidošanos un iemāca cilvēkus ne tikai kritizēt valsts varu, bet pašiem ietekmēt vidi ap sevi, līdz ar to mazina negatīvismu. Latvijā, kura joprojām nav tikusi pāri padomju sistēmas radītajai pilsoņu un varas pretnostatīšanai, „kaimiņu sardze” var būt labs solis atbildīgas pilsoniskas sabiedrības veidošanā un cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanā.

Secinājumi

„Kaimiņu sardzes” programmas jau dažas desmitgades nes labus augļus, vairojot personu un mājokļu drošību vairākās valstīs. Svarīgi ir atzīmēt, ka „kaimiņu sardzes” un „kaimiņu atbalsta” projektos tiek pievērsta uzmanība ne tikai noziedzības novēršanai, bet arī cilvēku baiļu sajūtas mazināšanai, savstarpējās uzticēšanās un izpalīdzības vairošanai, dzīves vides sakopšanai, bērnu drošībai un dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Kā uzsākt „kaimiņu sardzes” programmu?

Lielākā daļa pētījumā apskatīto „kaimiņu sardzes” organizāciju ne tikai cenšas reklamēt savu darbību, bet arī sniedz padomus tiem, kuri šādus projektus vēlas vēl tikai uzsākt. Lai gan ir atšķirības niansēs dažādu valstu piedāvājumā, kopumā var izdalīt galvenos, visbiežāk formulētos ieteikumus. Kā pirmo var izcelt ieteikumu pirms praktiskās darbības uzsākšanas izstrādāt savas darbības stratēģiju, kura balstās uz konkrētā apvidus noziedzības problēmām un iedzīvotāju vajadzībām.

Kā otru soli „kaimiņu sardzes” īstenošanai tiek ieteikts ciešas sadarbības uzsākšanu ar vietējo policiju. Ja tiek veidota jumta organizācija, tad ar policijas vadību, Iekšlietu ministriju (un/vai Tieslietu ministriju). Šāda sadarbība starp iedzīvotājiem un vietējo policiju ir principiāli svarīga, lai „kaimiņu sardzes” aktivitātes nestu vajadzīgo augļus.

Trešais ieteikums ir tādu brīvprātīgo piesaiste, kuri ir gatavi aktīvi iesaistīties un mācīties. Sagatavošanas posmā vēl tiek ieteikts izstrādāt saturīgus projektus mērķu sasniegšanai. Bieži vien, ja akūtākā problēma konkrētajā vietā tiek atrisināta jau ātri, tad daļa brīvprātīgo zaudē interesi par programmu kopumā. Ir svarīgi, lai tiktu jau laikus padomāts ne tikai par aizdomīgu aktivitāšu novērošanu savā apkārtnē, bet arī vides uzlabošanas projektiem - bērnu spēļu laukumu izveide u.c.

Līdzīgais un atšķirīgais ārvalstu praksē: organizāciju struktūra

Ārvalstu pieredzes izpēte dod ieskatu labās prakses piemēros, kas ir izmantojami arī Latvijā. Šajā ziņā neatsverama ir ASV kā „kaimiņu sardzes” programmas uzsācējas pieredzes izpēte. Kopumā iepazīšanās ar ASV pieredzi ir vitāli svarīga

jebkurām valstīm, kuras arī plāno uzsākt „kaimiņu sardzes” projektu īstenošanu, jo ASV bija „kaimiņu sardzes” pionieri. Apskatot ASV (tāpat kā Lielbritānijas, Austrālijas un Jaunzēlandes) pieredzi, ir redzams, ka „kaimiņu sardzes” grupu darbību atvieglo lielas un nozīmīgas jumta organizācijas pastāvēšana. Visos dotā pētījuma izpētes gadījumos „kaimiņu sardze” sākas ar nelielām lokālām grupām, kuru skaitam pieaugot rodas vajadzība pēc jumta organizācijas, kas koordinētu projektu īstenošanu valsts mērogā un komunicētu ar valdības un policijas institūcijām.

Izņēmums nav bijusi arī Igaunija, kuras pieredze ir sevišķi aktuāla Latvijai, dēļ abu valstu līdzīgās vēstures un demokrātiskā tranzīta procesa līdzībām abās valstīs. „Kaimiņu sardzes” programmas uzsākšanai Igaunijas pieredze var lieki noderēt. Arī Igaunijā tāpat kā citās valstīs pirmie „kaimiņu sardzes” projekti bija iedzīvotāju pašiniciatīvas auglis. Valsts finansiāla palīdzība tik sniegta vēlāk, kad „kaimiņu sardze” jau sevi bija pierādījusi.

Ja kādā valstī jau tiek veidota „kaimiņu sardzes” jumta organizācija, tad parasti tās vadībā ir algoti darbinieki. Tādās lielās valstīs kā Austrālija jumta organizācija pulcina vairākas reizes gadā pārstāvjus no reģionālajām organizācijām, kuras pārstāv lokālās grupas. Visas valstis iesaka izvirzīt katrā mazajā grupā vienu vadošo aktīvistu, kurš koordinē mazās lokālās grupas aktivitātes un kuminicē ar policiju. Svarīgi ir apzināt katra brīvprātīgā stiprās puses un spējas, lai varētu tās izmantot par labu visas grupas efektīvai darbībai.

Drošības vairošana, sociālo problēmu risināšana

„Kaimiņu sardze” nojauc barjeras, kas pastāv starp kaimiņiem un iedzīvotājiem – policistiem. Abu barjeru nojaukšana ir principiāla „kaimiņu sardzes” darbībā. Salīdzinot „kaimiņu sardzes” pieeju vairākās valstīs, ir redzams, ka atšķiras akcenti. Vienas valstis vairāk uzsver personu un mājokļu drošības panākšanu (Lielbritānija, Igaunija), citas pievērš lielu uzmanību arī psiholoģiskajiem un sociālajiem faktoriem – baiļu no noziegumiem mazināšanu, atstumto grupu iekļaušanu (Jaunzēlande, Austrija u.c.). Jau pats vārds – “atbalsts” Jaunzēlandes programmas nosaukumā norāda uz Jaunzēlandes programmas prioritātēm. Katrā ziņā abās pieejās iedzīvotāju dzīves kvalitāte uzlabojas..

Sadarbības partneri

Visās valstīs, kuru pieredze tika pētīta, principiāla nozīme ir tikusi pievērsta partnerībai ar valsts policiju. Tas ir svarīgi, lai policija būtu gatava dalīties nepieciešamajā informācijā par noziedzības tendencēm konkrētajā apvidū, kā arī būtu gatava apmācīt „kaimiņu sardzes aktīvistus aizdomīgas uzvedības noteikšanā un saziņā ar policiju. Losandželosas piemērs ir paraugs, kā valsts policija var efektīvi palīdzēt „kaimiņu sardzes” īstenotājiem. Losandželosas policijā ir nozīmēti speciāli virsnieki, kuru uzdevums ir sadarbība ar iedzīvotājiem „kaimiņu sardzes” ietvarā.

Prakse, kas varētu noderēt arī Latvijai, ir Igaunijas „kaimiņu sardzes” sadarbība ar privātajām apsardzes firmām. Tas ir maksas pakalpojums, tomēr atvieglo policijas darbību, jo uz izsaukumiem vispirms var braukt arī firmu apsargi. Ir redzams, ka ar „kaimiņu sardzes” grupām Anglijā, Velsā un citur sadarbojas arī ugunsdzēsības un glābšanas dienests, kas arī ir ieinteresēts ar aktīvo pilsoņu palīdzību uzlabot mājokļu ugunsdrošību. Kā labi padomdevēji Lielbritānijas gadījumā ir viņu sadarbība spartneri – slēdzeņu ražotāji un apdrošināšanas kompānijas.

Finansiālais nodrošinājums

Finansiālais atbalsts ir būtisks „kaimiņu sardzes” īstenošanā, sevišķi veidojot jumta organizāciju. Ja lokālās grupas pārsvarā darbojas balstoties brīvprātīgo darbā, tad jumta organizācijām ir nepieciešams algot darbiniekus. Lielbritānijas pieredze liecina, ka arī lokālās grupas var tikt pie finansējuma, sadarbojoties ar vietējiem sponsoriem. No Lielbritānijas piemēra var mācīties veiksmīgo – abpusēji izdevīgo sadarbību starp dažādām privātajām kompānijām un „kaimiņu sardzes” jumta organizāciju. Pārsvarā lielākie sponsori ir ar slēdzeņu, durvju un logu biznesu kā arī ar apdrošināšanu saistītas kompānijas. Šādu uzņēmumu interesēs ir reklamēt drošību vairojošu produkciju iedzīvotājiem, kuriem drošība rūp.

Australāzijas Kaimiņu sardzes gadījums ir piemērs veiksmīgai nozīmīga valdības finansējumu iegūšanā. Austrālijas valdības finansējums ir ne tikai jumta organizācijas vajadzībām (kā ta sir Lielbritānijas gadījumā), bet arī lokālo organizāciju projektu īstenošanai. Pārsvarā izpētīto gadījumu, jumta organizācijas saņem finansējumu no savas valsts Iekšlietu (Lielbritānija, Igaunija u.c.) vai Tieslietu (Jaunzēlande) ministrijām (vai konkrētās valsts institūcijas analogam).

Komunikācija ar sabiedrību

Vislabākais komunikācijas ar sabiedrību piemērs no apskatītajiem ir ASV Nacionālā Noziedzības prevencijas padomes īstenotā Nacionālo Pilsoņu noziedzības prevencijas kampaņa vairāku gadu garumā noziedzības profilakses pasākumu popularizēšanā. Zīmīgi, ka minētās kampaņas īstenošanu būtiski atviegloja televīzijas kanālu gatavība dāvināt bezmaksas reklāmas laiku. Bez šādas palīdzības kampaņa nespasniegtu tik iespaidīgus mērogus. Kampaņas tēls – „suns detektīvs” ir ieguvis plašu atpazīstamību ASV.

Visas apskatītās organizācijas komunicē ar iedzīvotājiem gan tiešā veidā, gan ar mājaslapu un mediju palīdzību. Inovatīvu pieeju demonstrē Jaunzēlandes “kaimiņu atbalsta” jumta organizācija, kas izmanto blogu, uzrunājot dažādas iedzīvotāju grupas (bērnu vecāki, seniori) un veido neformālu, katru abiedības grupu uzrunājošu valodu.

Latvijas iespējas

Ārvalstu prakses izpēte dod pārlicību par to, kā „kaimiņu sardzes” programma ir uzsākama daudzās Latvijas apdzīvotajās vietās. Noziedzības rādītāji Latvijā joprojām ir augsti tieši sīko noziedzīgo nodarījumu sfērā. Vismaz daļu no šādiem nodarījumiem ir iespējams novērst, iedzīvotājiem pašiem uzņemoties atbildību par savu un savu mājokļu un apkaimes drošību. Turpinot Latvijas situācijas analīzi (Skatīt dotā pētījuma sadaļu „*Kaimiņu sardzes*” ārvalstu prakses piemērošana Latvijā!), ir jāatzīst arī sociālās problēmas – senioru un cilvēku ar īpašām vajadzībām atstumtība, vājā komunikācija starp kaimiņiem, sadarbības un izpalīdzības trūkums u.c. Apskatītajās valstu piemēros ir redzams, ka šīs problēmas risina (kaut vai daļēji) „kaimiņu sardzes” programmu īstenošana. „Kaimiņu sardzes” projektu uzsākšana Latvijā sevišķi atvieglo Igaunijas piemērs, ņemot vērā daudzās līdzības abu valstu risināmajās problēmās.

Latvijā uzsākot „kaimiņu sardzes” projektus, sevišķu uzmanību ir jāvelta iedzīvotāju iedrošināšanai nojaukt komunikācijas barjeras savā strapā un attiecībās ar policiju. Tāpat principiāli ir meklēt partnerības iespējas ar valsts un pašvaldības policiju, bez kuras atbalsta programmu nav iespējams īstenot. Latvijas valsts institūcijām būtu ļoti izdevīgi, ja „kaimiņu sardzes” programmas darbotos pēc iespējas plaši visā Latvijas teritorijā. Tāpēc būtu nepieciešams, lai Iekšlietu ministrija vai Tieslietu ministrija atbalstītu finansiāli „kaimiņu sardzes” jumta organizācijas darbību. Kā liecina dotajā darbā apskatītie teorētiskie viedokļi, šāda finasējuma piešķiršana būtu projekts ar ārkārtīgi augstu lietderības koeficientu, jo noziedznieku nodarītais fiziskais un morālais kaitējums ir daudz lielāks, nekā jumta organizācijai nepieciešamais finansiālais ieguldījums.

Par pētījuma autoru

Andis Kudors 1996.gadā absolvēja Latvijas Universitātes Starptautisko attiecību institūtu, kur studēja starptautiskās tiesības un ekonomiku. No 2005. līdz 2011.gadam A.Kudors studēja politoloģiju Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē (LU SZF), kur ieguva bakalaura un vēlāk - maģistra grādu politikas zinātnē. Pašlaik A.Kudors turpina politoloģijas studijas LU SZF doktorantūrā.

Kopš 2006.gada Andis Kudors ir Austrumeiropas politikas pētījumu centra (APPC) izpilddirektors un pētnieks. Viņa galvenā pētnieciskā uzmanība ir veltīta politikas attīstībai Austrumeiropā un post-padomju valstīs. Andis Kudors ir piedalījies kā pētnieks un pētījumu vadītājs vairākos vietējos un starptautiskos pētnieciskos projektos. A.Kudors ir vairāku zinātnisko un populārzinātnisko publikāciju autors.

Pielikums Nr. 1.

Igaunijas „Kaimiņu sardzes” līguma paraugs (*krievu val.*)

ДОГОВОР СОСЕДСКОГО ДОЗОРА № __

Настоящий Договор
заключен _____

НКО Соседский Дозор Эстонии, который представляет

_____ (в дальнейшем именуемый **Соседский Дозор Эстонии**), место нахождения;
Местное самоуправление, которое представляет

_____ (в дальнейшем именуемый **Местное самоуправление**), место нахождения

Отделение полиции _____, которое
представляет _____

(в дальнейшем именуемое **Полиция**) место нахождения

_____ и

члены сектора соседского дозора, _____, которых представляет
старейшина сектора _____

(в дальнейшем именуемые **член или члены**) место
жительства _____

которые в дальнейшем именуются в настоящем Договоре **Сторона** или вместе
Стороны, желая осуществлять всестороннюю работу по обеспечению
безопасности и благоустройства на территории _____, заключили
следующий Договор:

1. Документы Договора

1.1 Документы Договора состоят из настоящего Договора и изменений
Договора, если Стороны договорятся об изменении Договора, а также
следующих Приложений к Договору:

Приложение 1 – _____ Описание Сектора Соседского Дозора.

Приложение 2 – _____ Список членов сектора Соседского Дозора.

2. Понятия

2.1 **Соседский Дозор** это совместная деятельность лиц, постоянно связанных с
территорией, целью которых является соблюдение и повышение
безопасности на территории. Соседский Дозор охватывает наблюдения в
отношении происходящего на территории, сообщение о наблюдениях
Сторонам соседского дозора, а также сотрудничество с жителями при

поддержке общественности.

2.2 Сектор Соседского Дозора это территория, на которой члены сектора осуществляют соседский дозор.

2.3 Член сектора Соседского Дозора является лицом, постоянно связанным с сектором соседского дозора, приведенным в Приложении 2, который подтвердил свое согласие участвовать в соседском дозоре. Член сектора соседского дозора является Стороной настоящего Договора.

2.4 Старейшина сектора Соседского Дозора – это член сектора Соседского Дозора, избранный решением большинства представлять членов в вопросах, касающихся Соседского дозора перед Сторонами и третьими лицами.

3. Цели Договора

3.1 Предотвращение противоправных деяний в секторе соседского дозора _____;

3.2 Организация соседского дозора в секторе соседского дозора _____ ;

3.3 Сотрудничество между Сторонами для достижения целей договора.

4. Права и обязанности Сторон

4.1. Соседский Дозор Эстонии:

4.1.1. передает Сторонам всестороннюю информацию относительно организации соседского дозора;

4.1.2. руководит сотрудничеством в области соседского дозора между Сторонами;

4.1.3. распространяет учебные и информационные материалы среди членов сектора;

4.1.4. в сотрудничестве со Сторонами помогает организовать учебные дни и сборы;

4.1.5. при необходимости оказывает финансовую поддержку соседскому дозору в секторе соседского дозора;

4.1.6. предоставляет в пользование членам сектора соседского дозора опознавательные знаки территории соседского дозора (плакаты соседского дозора, наклейки соседского дозора и пр.).

4.1.7. раз в год предоставляет старейшине сектора соседского дозора форму ежегодного отчета о деятельности;

4.1.8. один раз в году оповещает о присоединении к договору нового члена сектора и о выходе из договора члена сектора местное самоуправление и полицию. По требованию последней предоставляет информацию о каждом подобном случае;

4.1.9. по предложению старейшины сектора соседского дозора исключает члена из сектора соседского дозора, если член теряет устойчивую связь с сектором соседского дозора (переезжает и пр.)

4.2. Местное самоуправление:

- 4.2.1. помогает организовать сборы членов секторов соседского дозора единицы местного самоуправления (путем проведения информационных дней, круглых столов и пр.);
- 4.2.2. при возможности поддерживает напечатание информационных изданий (брошюры, буклеты и пр.) и их распространение;
- 4.2.3. отражает в изданиях местного самоуправления вопросы, связанные с соседским дозором;
- 4.2.4. проводит сотрудничество со старейшиной сектора при решении текущих вопросов;
- 4.2.5. при возможности иным образом осуществляет финансирование соседского дозора.

4.3 Полиция:

- 4.3.1 через старейшину сектора соседского дозора передает необходимую информацию членам сектора соседского дозора;
- 4.3.2 поддерживает обратную связь относительно наблюдений, полученных от членов сектора соседского дозора;
- 4.3.3 оповещает свое контактное лицо о данном Договоре, а также инструктирует контактное лицо о сотрудничестве Сторон по вопросам соседского дозора;
- 4.3.4 по приглашению Сторон участвует в сборах по вопросам соседского дозора (информационные дни, круглые столы и пр.);
- 4.3.5 на сборах по вопросам соседского дозора (информационные дни, круглые столы и пр.) обучает и разъясняет членам сектора соседского дозора методы предотвращения правонарушений и соответствующее поведение;
- 4.3.6 оповещает Стороны о мероприятиях, проводимых на административной территории и направленных на предотвращение правонарушений против общественности;

4.4 Муниципальная полиция

- 4.4.1 Через старейшину сектора соседского дозора передает необходимую информацию членам сектора соседского дозора;
- 4.4.2 Реагирует на замечания, полученные от сектора соседского дозора;
- 4.4.3 Оповещает свое контактное лицо о Договоре, а также инструктирует контактное лицо о сотрудничестве Сторон в области соседского дозора; поддерживает подготовку учебного материала для повышения профессиональных знаний действующих секторов соседского дозора;
- 4.4.4 По приглашению Сторон участвует в сборах соседского дозора (информационные дни, круглые столы и пр.);
- 4.4.5 Оповещает прочие Стороны о превентивных мероприятиях, проводимых на административной территории Таллинна, которые направлены в адрес общественности и имеют широкий резонанс;

4.4.6 При необходимости через специалистов своего учреждения участвует в качестве лектора для членов сектора соседского дозора.

4.5 Старейшина сектора соседского дозора:

4.5.1 Представляет членов сектора соседского дозора Сторонам и оповещает Стороны о происходящем в сектора соседского дозора;

4.5.2 Оповещает членов сектора соседского дозора о деятельности и мероприятиях соседского дозора, а также полученной от Сторон информации по вопросам соседского дозора;

4.5.3 В сотрудничестве со Сторонами организует собрания и обучения для членов сектора соседского дозора;

4.5.4 В сотрудничестве с членами сектора соседского дозора организует установку опознавательных знаков, предусмотренных в пункте 4.1.7 в секторе соседского дозора.

4.5.5 Оповещает полицию и при необходимости контактное лицо местного самоуправления о наблюдениях, имеющих значение при предотвращении виновных деяний в отношении членов сектора соседского дозора;

4.5.6 Ведет учет членов сектора соседского дозора и передает Соседскому Дозору Эстонии заявления новых желающих присоединиться к договору;

4.5.7 По приглашению Сторон участвует в сборах по вопросам соседского дозора (в информационных днях, круглых столах и пр.);

4.5.8 Раз в году заполняет и представляет НКО Соседский Дозор Эстонии отчет о деятельности членов сектора соседского дозора.

4.6 Член сектора соседского дозора:

4.6.1 добросовестно действует в отношении других членов с Сторон ;

4.6.2 проявляет инициативу для улучшения безопасности в секторе соседского дозора;

4.6.3 информирует старейшину сектора и членов сектора о наблюдениях, имеющих значение при предотвращении виновных деяний;

4.6.4 немедленно оповещает полицию о совершаемом или совершенном в секторе соседского дозора виновном деянии;

4.6.5 по приглашению старейшины сектора участвует в сборах по вопросам соседского дозора (информационные дни, круглые столы, обучения и пр.);

4.6.6 помогает старейшине соседского дозора в установке опознавательных знаков, предусмотренных в пункте 4.1.7, бережет и защищает установленные опознавательные знаки.

4.6.7 обязуется использовать личные данные, полученные для деятельности в сектора соседского дозора только для деятельности в области соседского дозора. Передача личных данных членов сектора соседского дозора третьим лицам без согласия субъекта личных данных запрещается.

5. Выход и исключение члена сектора соседского дозора из Договора

5.1 Выход члена сектора соседского дозора означает окончание договора

между вышедшим членом и другими Сторонами договора. Выход члена из Договора не прекращает Договора между другими Сторонами.

5.2 Член сектора соседского дозора имеет право в любое время выйти из Договора, сообщив о своем желании письменно старейшине сектора и Соседскому Дозору Эстонии.

5.3 Член считается вышедшим из договора со дня, когда соответствующее заявление поступило Соседскому Дозору Эстонии.

5.4 Член сектора соседского дозора может быть исключен из Договора на основании заявления старейшины сектора соседского дозора. В заявлении старейшина указывает причину, почему необходимо исключить члена сектора соседского дозора из Договора. Причиной исключения может стать, прежде всего, потеря членом устойчивой связи с сектором соседского дозора (переезд и пр.) или недобросовестное поведение в отношении других членов сектора соседского дозора. Исключение осуществляется путем предъявления заявления в отношении исключаемого члена.

6. Прием новых членов Договора

6.1 Вступление лица в договор означает заключение лицом договора на предусмотренных Договором условиях со всеми Сторонами настоящего Договора.

6.2 Лицо имеет право вступить в качестве члена в договор сектора соседского дозора в случае, если он устойчиво связан с территорией соседского дозора и желает осуществлять соседский дозор в сектора соседского дозора.

6.3 Лицо, которое желает вступить в Договор в качестве члена сектора соседского дозора, подтверждает свое желание в заявлении, которое передает старейшине сектора, который в свою очередь, направляет заявление Соседскому Дозору Эстонии. В заявлении лицо подтверждает, что желает участвовать в деятельности соседского дозора на своей территории, а также что он ознакомлен и согласен с условиями настоящего Договора.

6.4 Соседский Дозор Эстонии имеет право отказаться от приема лица в договор, если лицо устойчиво не связано с сектором соседского дозора, вело себя недобросовестно в отношении членов сектора соседского дозора, или имеются сомнения в его законопослушании.

6.5 Соседский Дозор Эстонии не разрешает лицу вступить в Договор, если против этого выступают члены сектора соседского дозора, связанные с Договором, и об этом решении оповещен Соседский Дозор Эстонии

6.6 Предоставлением заявления лицо считается членом сектора Соседского Дозора Эстонии и Сторона Договора в случае, если Соседскому Дозору Эстонии в течение 10 дней не сообщат об отказе от принятия лица в Договор на основании пункта 6.3 или 6.4 Договора.

7. Избрание и отзыв старейшины сектора

7.1 Старейшину сектора соседского дозора избирают и отзывают большинством голосов членов сектора соседского дозора.

7.2 Отзыв старейшины сектора соседского дозора означает лишение его права представительства.

7.3 Об отзыве и выборе нового старейшины сектора соседского дозора Стороны оповещают членов сектора.

8. Срок, изменение и окончание Договора

8.1. Настоящий договор вступает в силу с момента его заключения и заключен на неопределенное время.

8.2. Стороны имеют право изменять договор только по соглашению сторон, сообщив об этом другим сторонам договора не менее, чем за 1 (одну) неделю.

8.3. Стороны имеют право в любое время отказаться от Договора, сообщив об этом другим сторонам договора не менее, чем за 1 (одну) неделю.

8.4 Члены сектора соседского дозора совместно осуществляют права, предусмотренные пунктами 5.2 и 5.3. Для окончания Договора со стороны члена сектора соседского дозора необходимо согласие всех членов. В таком случае Договор считается прекращенным для Сторон Договора в обычном порядке. Старейшина сектора представляет членов сектора соседского дозора при изменении и окончании договора.

8.5 Выход из Договора или смерть члена сектора соседского дозора из Договора не прекращает Договора.

9. Извещения между Сторонами

9.1. Связанными с настоящим договором извещения между Сторонами, должны быть сделаны в письменной форме, за исключением случаев, когда такие извещения носят информационный характер, передача которых другой Стороне не влечет правовых последствий.

9.2. Извещение считается переданным в случае, если:

9.2.1. Извещение передано по электронной почте по контактному адресу Стороны и получен ответ с подтверждением о получении электронного письма;

9.2.2 Извещение передано под роспись;

9.2.3 Извещение направлено через почтовое учреждение заказным письмом по адресу, указанному Стороной, и со времени отправки прошло 5 (пять) календарных дней;

10. Непреодолимая сила

10.1. Неисполнение или ненадлежащее исполнение обязанностей, вытекающих из Договора, не считается нарушением Договора, если причиной этого были обстоятельства, наступление которых Стороны при заключении Договора не предвидели и не могли предвидеть (Непреодолимая сила).

10.2. Под непреодолимой силой подразумеваются любые непредвиденные события, над которыми у сторон по договору отсутствует контроль, и которые не зависят от воли сторон, в т.ч. пожар, взрыв, стихийные бедствия, война, стачка и пр. Эта норма не освобождает стороны по договору от применения усилий для устранения таких причин, и стороны должны продолжать

исполнение своих договорных обязанностей немедленно после устранения препятствий.

10.3. Сторона, деятельность которой по исполнению договорных обязанностей, была нарушена в результате обстоятельств Непреодолимой силы, обязана немедленно письменно сообщить об этом другой Стороне.

10.4. Если обстоятельства Непреодолимой Силы действуют свыше 30 дней, Стороны решают вопрос возможности исполнения своих договорных обязанностей в ходе переговоров.

11. Прочие условия

11.1. Все разногласия, вытекающие из настоящего Договора, пытаются разрешить путем переговоров. В случае, если переговоры не дадут результата, разногласия пытаются разрешить в порядке, предусмотренном законами и правовыми актами Эстонской Республики.

11.2. Настоящим Договором отменяются все предыдущие устные и письменные соглашения между Сторонами по договору относительно предусмотренного Договором.

11.3. ни одна Сторона не может передавать права и обязанности по настоящему Договору третьим лицам без письменного согласия другой Стороны.

11.4 Представителями Сторон и контактными лицами по исполнению настоящего Договора являются:

11.4.1 Соседский Дозор Эстонии: _____,

11.4.2 Местное самоуправление: _____

11.4.3 Полиция: _____

11.4.4 Сектор Соседского дозора: _____

11.4.5 Муниципальная полиция: _____

11.5 В случае, если лицо, указанное в пунктах 11.4.1 - 11.4.4 заменяется другим, об этом немедленно сообщают другой стороне по договору.

11.6. Настоящий Договор составлен на эстонском языке в 4 (четырёх) экземплярах, имеющих равную юридическую силу, из которых каждая Сторона получает один экземпляр.

12. Подписи Сторон:

_____
Соседский Дозор Эстонии   Полиция   Местное самоуправление

_____
Сектор Соседского Дозора

_____
Муниципальная полиция